

SOSYAL BİLGİLER

4.SINIF

1.Ünite:Kendimi Tanıyorum

Bireysel Farklılıklar :

Birey, toplumlara oluşturan ve kendine özgü ayırıcı özellikleri olan fert, insandır. Toplumdaki bireyler birbirlerine benzeyebilir. Ancak her bireyin farklı özellikleri de vardır. Görünür, somut özellik olarak tanımlanan fiziksel özelliklerle beceri ve yetenekler insanları birbirinden ayırır. Örneğin, sınıf bir topluluktur. Sınıftaki öğrenciler de o topluluğu oluşturan bireylerdir. Bazı öğrenciler uzun boylu, sarı saçlı, mavi gözlüdür. Bazı öğrenciler ise kısa boylu, kıvrık saçlı, kahverengi gözlüdür. Bunlar fiziksel özelliklerdeki farklılıklardır.

→ Sınıftaki öğrencilerden bazılarının güzel resim yapması, bazılarının güzel şarkı söylemesi de sahip olduğumuz yetenek ve becerilerin farklı olmasına örnektir.

→ İnsanlar, ortak fiziksel özelliklere sahiptir. Gözümüz, kulağımız, ellerimiz, ayaklarımız ortak fiziksel özelliklerimizdir. Bireysel özelliklerimiz gibi ortak fiziksel özelliklerimiz açısından da bir kısmımız farklı olabilir. Daha az rastlanan bu farklılıkları gösteren insanlara engelli diyoruz. Bu demektir ki engelliler yalnızca ortak fiziksel özelliklerden bir kısmı ile ilgili sınırlılıkları olan insanlardır.

→ Bireysel farklılıklar bireyleri eşsiz ve özel kılar. Toplumdaki bireyler, bireysel farklılıklara saygı duymalıdır.

→ Bireyler arasında farklılıkların yanında benzerlikler de vardır. Örneğin; beslenme, barınma, sevgi, saygı duyma insanların temel ihtiyaçlarıdır. Temel ihtiyaçlar da tüm bireylerin ortak ihtiyaçlarıdır.

→ Bütün farklılık ve benzerliklerimizle bir toplumun parçasıyız.

Bunları Biliyor musunuz?

- Birbirleriyle tıpatıp aynı fiziksel özellikleri olan tek yumurta ikizlerinin bile farklılıkları vardır.
- İnsanları birbirinden farklı yapan özelliklerden biri de parmak izidir.

Unutmayalım!

Farklılıklarımız ve benzerliklerimizle hepimiz insanız.

Duygu ve Düşünceler

→ **Duygu**, belirli bir nesne, olay veya bireylerin, iç dünyamızda uyandırdığı izlenimdir. Korku, üzüntü, şaşkınlık, mutluluk duygulardan bazılarıdır.

→ **Düşünce** ise düşünme sonucunda varılan, düşünme ürünü olan görüştür.

→ Duygularımız, düşüncelerimizi etkiler. Olumlu düşüncelerimiz olduğunda duygularımız da olumlu olur (Mutluluk, sevinç olumlu duygulardır.)

→ Gün boyunca farklı durumlar, olaylar ve insanlarla karşılaşırız. Bu yüzden duygu ve düşüncelerimiz de değişir.

Örneğin, arkadaşımız hediye verdiğinde mutlu oluruz. Beklemediğimiz olaylar karşısında şaşırabiliriz.

Örneğin, Elif'in matematik sınavı çok iyi geçmiş. Sınavda başarılı olduğunu düşünerek mutlu olmuş.

→ Duygular da düşüncelerimizi etkiler. Mutlu olduğumuzda bizi her zaman kızdıran olay ya da davranışlara kızmayız. Örneğin, *Damla okul servisi geç kalınca sinirlenir. Fakat bugün o kadar mutludur ki servisi geç kaldığında "Trafiğe takılmıştır."* diyerek sakince beklemeye devam eder.

→ Duygu ve düşünceleri ifade etmek insanların en doğal ihtiyacıdır. Duygu ve düşünceleri ifade etmenin birçok yolu vardır. Sağlıklı iletişim kurmak için duygu ve düşünceleri açıklıkla ve olumlu bir dille ifade etmek gerekir. Örneğin, *"Seninle arkadaşlık ettiğim için çok mutluyum." "Bu davranışından dolayı sana biraz kızgınım."*

Atalarımız Ne Demişler? : Öfke ile kalkan zararlı oturur.

→ İnsanlar duygu ve düşüncelerini ifade etmek için şiir yazma, resim yapma veya günlük tutma gibi etkinlikler de yaparlar.

Duygu ve Düşüncelere Saygı

→ Bireyler toplum içinde yaşarlar. Toplum içinde yaşamanın gereklerinden biri de **saygı**dır. İnsanlar duygu ve düşüncelerini söyleme hakkına sahiptirler. Diğer insanlar da başkalarının duygu ve düşüncelerine saygı göstermelidirler.

→ Toplumdaki tüm insanlar aynı duyguyu yaşayıp aynı düşüncede olmayabilirler. Duygu ve düşüncelerdeki bu farklılıkları kabullenmek, saygı duymaktır.

Duygu ve düşüncelere saygı için,

- İnsanları duygu ve düşünceleri yüzünden dışlamamalı, alay etmemeli, yargılamamalı,

- Birisi duygu ve düşüncesini ifade ederken sonuna kadar dinlenmeli, insanlar duygularını söylerken kendimizi onların yerine koymalıyız.

Kronoloji – Hayatım Film

İnsanlar yaşamlarını etkileyen önemli olayları zaman belirterek sıralamışlardır. Buna **kronoloji** denir. Kronoloji bir çeşit zaman dizinidir. Sınıflarımızdaki "**tarikh şeridi**" buna örnektir. Dünyadaki tüm toplumları etkileyen olaylar zaman sırasına göre belirtilmiştir.

Kronoloji bireysel olarak da kullanılır. Örneğin, büyüklerimizin iş başvuruları için hazırladıkları öz geçmiş bu amaca hizmet eder.

Öz geçmişlerde doğum tarihi, kişisel bilgiler ve tarih sırasına göre yapılan işler yer alır.

Atatürk'ün yaşamındaki olayların kronolojik sıralaması da onun hayatını öğrenmekte kolaylık sağlar.

1881 Selanik'te doğdu.

1893 Askerî Rüştiye'ye başladı.

1899 Harp Okuluna başladı.

1905 Kurmay yüzbaşı olarak Harp Akademisinden mezun oldu.

1911 Trablusgarp Savaşı'na katıldı. Binbaşılığa yükseldi.

1916 Tuğgeneralliğe yükseldi. XVI. Kolordu Komutanlığına atandı.

1917 II. Ordu Komutanlığına atandı.

1918 Yıldırım Orduları Grup Komutanlığına atandı.

1919 Samsun'a ayak bastı.

1920 Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışı.

1921 Başkomutanlığa getirildi.

1921 "Gazi"lik şanı ve mareşallik rütbesi verildi.

1923 Cumhuriyet ilan edildi ve Mustafa Kemal ilk cumhurbaşkanı seçildi.

1934 Atatürk soyadının verilmesine ilişkin yasa kabul edildi.

1938 Mustafa Kemal Atatürk Dolmabahçe Sarayı'nda vefat etti.

Kimlik Belgemiz

→ İnsanlar toplum içinde yaşarlar. Toplumda yaşamının gereği olarak çeşitli dernek, vakıf ve kurumlarla iletişim hâlinde olurlar. Bu tür yerlere girişlerde kolaylık sağlanması için üyelere kimlik belgeleri verilir.

→ Kimlik belgesi, kurumların bir kişi hakkında bilinmesi gereken bilgileri içeren belgedir. Toplumda insanların ayırt edilebilmesi için kendi adlarına düzenlenmiş kimlikleri vardır. Bunlardan bazıları spor kulübü kartı, öğrenci kimlik kartı, kütüphaneye giriş kartıdır. Kimlik belgelerinin en önemlisi **nüfus cüzdanı**dır.

→ Nüfus cüzdanı, kişinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olduğunu kanıtlayan resmî belgedir. Nüfus cüzdanının şekli ve içeriği iç işleri Bakanlığı tarafından belirlenmektedir.

→ Nüfus cüzdanında 15 yaşından büyük insanların fotoğrafı bulunur. Fotoğraf her 10 yılda bir defa değiştirilir.

2. Ünite: Geçmişimi Öğreniyorum

Geçmişin İpuçları - Aile Tarihi :

→ Aile tarihi, üyesi olduğumuz ailenin ya da seçtiğimiz başka bir ailenin geçmişinin ayrıntılı olarak incelenmesidir.

→ Aile tarihi oluşturulurken araştırma yapmamız gerekir. Araştırma ile sahip olduğumuz bilgiler aile tarihini öğrenmemize yardımcı olacak ve tarihi öğrenmek için bize yol gösterecektir. Güncel bilgilerimizden yola çıkarak geçmişe doğru gideriz. *Örneğin, büyük annemizden anne, babasının öykülerini dinleriz.* Mümkün olduğunca geriye gidip bilgi toplarız.

→ Araştırma süresince fotoğraf, eşya, belge de toplamaya çalışmalıyız. Eşya, fotoğraf ve belgeler araştırmamızı destekleyen unsurlardır. Araştırmamızın sağlam kaynaklara dayanması ve bilimsel nitelik kazanması için ulaşabileceğimiz her türlü unsuru değerlendirmeliyiz.

→ Aile tarihini araştırırken, sözlü tarih yöntemini kullanabiliriz.

Sözlü Tarih Yöntemi

Sözlü tarih, belli bir konu ile ilgili olarak, konu hakkında bilgi sahibi olan kişilerle görüşmeler yapılarak bilgi toplamak, incelemektir. Sözlü tarih, tarihin bir kolu değil, bir yöntemidir.

Sözlü tarih yöntemi kullanılırken aşağıdaki aşamalar izlenir:

- **Konunun Seçilmesi :** Araştırma yapılacak konunun belirlenmesidir. Örneğin, aile tarihi.

- **Görüşme Yapılacak Kişinin Belirlenmesi :** Araştırmada kaynak olarak yararlanılacak kişilerin belirlenmesidir. Bu kişiler seçilirken konu ile ilgili yeterince bilgi sahibi olmalarına dikkat edilmelidir. Örneğin, aile tarihi araştırılırken ailenin yaşça en büyük bireyleri seçilebilir (Büyük teyze, büyük amca, dede gibi.).

- **Soruların Hazırlanması :** Görüşme sırasında kaynak kişiye ya da kişilere sorulacak soruların belirlenme aşamasıdır. Soruların önceden hazırlanması, görüşmenin daha verimli geçmesini sağlar. Aile büyüklerine aşağıdaki sorular sorulabilir:

1. Adınız, soyadınız nedir?
2. Kaç yılında, nerede doğdunuz?
3. Mesleğiniz nedir?
4. Anne ve babanız nerede doğmuştur?
5. Eşinizle ne zaman evlendiniz?
6. Büyük anne ve büyük babanızla ilgili hatırladıklarınızı anlatır mısınız? (Ne iş yaparlardı, yaşamları nasıldı vb.)
7. Çocukluğunuz nerede geçmiştir?
8. Küçükken nasıl bir evde yaşadınız?

Bu soruları genişletebilir, eklemeler yapabilirsiniz. Görüşmede gerekli görürseniz konuyla ilgili sorular sorabilirsiniz. Sorular basit ve dolaysız olmalıdır.

- **Görüşmenin Düzenlenmesi** : Görüşülecek kişiye, önceden sözlü tarih çalışması yapılacağı hakkında bilgi verilmelidir. Randevu alınmalıdır.

Görüşme sırasında kayıt cihazı, fotoğraf makinesi gibi araçlar kullanmak yararlı olur. Ayrıca soruların cevapları not edilmelidir. Görüşme ile ilgili farklı notlar da tutabilirsiniz. Örneğin, bu soruyu cevaplarken çok duygulandı, başımı okşadı vb.

Görüşme sırasında anlatılanlarla ilgili belge, eşya veya fotoğraf olup olmadığını sorunuz.

- **Görüşmede Elde Edilen Bilgilerin Düzenlenmesi** : Sözlü tarih yönteminde bilgi elde etmek kadar onu düzenlemek de önemlidir. Bilgiler düzenlenirken bir bütünlük içinde olmasına özen gösterilmelidir. Aynı konudaki bilgiler art arda yerleştirilmelidir. Fotoğraf ve belgeler de ait olduğu konunun içinde yer almalıdır. Açık ve anlaşılır bir dil kullanılmalıdır.

- **Başarılı Bir Görüşme İçin** :

- Görüşme yapacağınız kişiye önceden konu hakkında bilgi veriniz.
- Görüşmenin sizin için önemini ve amacınızı açıklayınız.
- Kayıt yapmak için teyp, kamera gibi araçlar kullanınız.
- Karşınızdaki kişiyi dikkatle dinleyiniz.
- Görüşme yaparken nazik ifadeler kullanınız.

Millî Kültür Öğeleri

Millî Kültür : Millî kültür, bir millete ait bilgi, inanç, davranışlar bütünü ile bu bütünün parçası olan maddi eserlerdir.

→ Kültürü; dinî ve millî bayramlar, gelenek görenekler, millî kıyafetler, el sanatları, dil, tarih gibi öğeler oluşturur. Bu öğeler nesilden nesile aktarılır.

→ Kültür, bölgeden bölgeye farklılık gösterebilir.

- **Dil** : Dünya üzerinde birçok ulus vardır. Bu ulusların her birinin kendine ait dilleri vardır. Dillerin, ulusların geçmişinde belli bir tarihi bulunur.

Dil, eserlerin nesilden nesile taşınmasını sağlar.

Atatürk'ün, cumhuriyeti kurduğu yıllarda yaptığı çalışmaların başında Türk Dil Kurumunu kurdurması gelmektedir. Bu kurumun amacı, Türk dilini geliştirmek, dilin milletleri birleştirici bir unsur olduğunu Türk milletine anlatmaktır.

- **Destan** : Kahramanlık, güç, sevgi gibi konuların işlendiği halk şiirleridir.

- **Türkü** : Ezgi ile söylenen halk şiirine denir. Özel durumlarda ya da ezginin, sözlerin çeşitlenmesine göre ninni, ağıt, deyiş adları da kullanılmaktadır.

- **Tekerlemeler** : Daha çok çocuk geleneklerinde yer alan ses ve sözcük benzerliğine göre sıralanan söyleyeni belli olmayan ürünlerdir.

Örnek: Bir berber bir berbere gel beraber bir berber dükkânı açalım demiş.

- **Kalıplaşmış Sözler** : Dilimizde atasözleri, deyimler, bilmecelelerdir.

- **Atasözü** : Atalarımızdan günümüze ulaşan, belli bir yargı içeren, söyleyeni belli olmayan, düz konuşma içinde kullanılan sözlerdir.

- **Devim** : Asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözlerdir.

- **Bilmeceler** : Doğa olaylarını, insan, hayvan ve bitkileri, eşyaları konu alan, kapalı şekilde soran, çağrışımlarla bulunması amaçlanan kalıplaşmış sözlerdir.

- **Bayramlar** : Milletçe kutladığımız özel günlerdir. Bayramlarda insanlar bir araya gelir, ilişkiler kuvvetlenir.

- 1) Dinî Bayramlar
- 2) Millî Bayramlar
- 3) Hıdırellez Bayramı
- 4) Nevruz Bayramı
- 5) Mevsimlik Bayramlar

Gelenek ve Görenekler

Gelenek, bir toplumda eskiden kalmış olmaları nedeniyle saygın tutulup kuşaktan kuşağa iletilen, yaptırım gücü olan kültürel kalıntılar, töre ve davranışlardır.

Görenek ise bir şeyi eskiden beri görüldüğü gibi yapma alışkanlığıdır.

Halk Oyunları : Düğün, nişan, asker uğurlamalarında, dinî ve millî bayramlarda oynanır. Geleneksel kıyafetler giyilir. Figürleri yöreden yöreye değişir.

Türk gelenek ve göreneklerinde, misafire kahve ikram etmek, dinî bayramlarda büyükleri ziyaret etmek, millî oyunlar oynamak, sünnet, düğün gibi özel günleri kutlamak gibi davranışlar vardır.

Gelenek ve görenekler kanunlarda belirtilmez. Ancak toplumda uyulması beklenen davranışlardır.

Yiyecekler, İçecekler : Beslenme biçimi, içinde bulunulan kültürel, coğrafi ve ekonomik özelliklere göre şekillenir. Türk mutfağı Türk kültürünü yansıtır. Türk mutfağı denince, Türkiye'de yaşayan insanların beslenmesini sağlayan yiyecek, içecekler, bunların hazırlanması, pişirilmesi, korunması, yemek yapma teknikleri anlaşılır.

El Sanatları : insanoğlu var olduğundan beri tabiat şartlarına bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Geleneksel Türk el sanatlarından halıcılık, kilimcilik, kumaş dokumacılığı, dericilik, ahşap ve ağaç işçiliği vb. sıralanabilir.

Giyim – Kuşam : Giyinme, insanların doğa koşullarından korumak için yaptığı bir eylemdir. Zamanla doğal, toplumsal etkenlerle biçim değiştirmiştir. Bu değişimde coğrafi özelliklerin ve kullanılan malzemelerin de etkisi olmuştur. Giyim, toplumun özelliklerini yansıtır.

Tarihte Türk Oyunları

Türklerin eskiden beri oynadığı oyunlar vardır. Bu oyunlardan bazıları çocuklar arasında da oynanmaktadır. Saklambaç, birdirbir, bezirgânbaşı, cirit, gibi oyunları örnek olarak verebiliriz.

Yaşam şartlarının ve çevrenin değişmesi, teknolojinin gelişmesi oynanan oyunları da etkilemiştir. Büyüklerimiz küçükken bez bebek, topaç gibi oyuncaklarla oynarlarmış. Günümüzde teknolojinin gelişmesi ile çeşit çeşit oyuncaklar, bilgisayar oyunları oynanmaktadır.

Cirit, açık havada atlar üzerinde oynana bir oyundur.

Güreş, ata sporumuz olarak Türklerin Orta Asya'dan göç etmeleri sonucunda başka yerlere yayılmıştır. Her yıl düzenli olarak düzenlenen Kırkpınar Güreşleri güreşe verdiğimiz önemin göstermektedir.

Hacivat ile Karagöz Geleneksel Türk tiyatrosunun gölge oyunu olarak bilinir. Gölge oyunu Türklerin Orta Asya'dan beri oynadıkları oyunlardan biridir.

Meddah, Tek kişilik bir tiyatro oyunudur.

Örnek oyun

Aç Kapıyı Bezirgânbaşı Oyunu

iki oyuncu kendilerine birer ad seçerler. Örneğin, biri "Elma", öbürü "Armut" olur. Öbürleri bunu bilmezler. "Elma" ile "Armut" karşılıklı durarak el ele tutuşurlar. Oyuncular sırayla onların kolları altından oyunun şarkısını söyleyerek geçerler:

"Aç kapıyı bezirgânbaşı, bezirgânbaşı..."

Kapı hakkı ne verirsin? Ne verirsin?

Arkamdaki yadigâr olsun, yadigâr olsun!"

Şarkının son hecesine rastlayan oyuncu tutularak usulca, "Elma mı, armut mu?" diye sorulur ve hangisini seçerse onun ardına geçer. Bütün oyuncuların bu seçimi yapmasından sonra ortaya bir çizgi çekilir. Gruplar karşı karşıya geçerek çekişmeye başlarlar. Güçlü grup oyunu kazanır.

Kültür Öğeleri ve Değişim

Millî kültürün öğeleri toplumu yansıtır. Ülkemizde kurulmuş olan eski medeniyetlerin kalıntıları ve onlardan kalan eserler de millî değerlerimizdir. Özellikle Anadolu'da Selçuklular, Osmanlılar döneminden günümüze kadar varlıklarını sürdürebilmiş değişik türde ve çok sayıda mimari eser vardır. Bu eserler, en değerli kültürel mirasımızdır. Bu mirasın en belirgin örnekleri köprüler, saraylar, camiler, çarşılar, köşkler, çeşmeler olarak sıralanabilir.

Topumlarda teknoloji, yaşam şartları sürekli değişmektedir. Bu değişim kültürü de etkilemektedir. Kültür, nesilden nesile değişerek aktarılmaktadır.

Kültürün değişime uğramasının en somut örneği mimari alanında görülebilir. Yaşadığımız yerde çeşitli özellikleri olan eski binalar bulunmaktadır. Bu binalar onarım ve restorasyon çalışmaları ile varlığını sürdürmektedir.

Bir milletin en değerli varlıklarından biri kültür öğeleridir. Türk gençleri olarak bizler bu öğeleri tanımalı, yaşatmalıyız. Bu hem birey olarak hem de millet olarak kimliğimizi korumak için gereklidir.

Cumhuriyete Nasıl Kavuştuk?

Osmanlı Devleti'ne Genel Bir Bakış

Osmanlı Devleti 1299 yılında Osman Bey tarafından kuruldu. Kısa zamanda güçlenerek Anadolu'da Türk siyasi birliğini gerçekleştirdi. Balkanlarda da gelişmesini sürdürdü. 16. yüzyılda dünyanın büyük devletlerinden biri hâline geldi. Ancak zaman içerisinde büyümenin getirdiği askerî, siyasi ve ekonomik sorunlara kalıcı çözümler bulunamadı. Bu yüzden, devletin zayıflamasına ve gerilemesine engel olunamadı.

Osmanlı Devleti, Avrupa devletleri gibi birtakım yenilik hareketlerine girişti ise de pek başarılı olamadı.

Fransız ihtilali bütün dünya devletlerini olduğu gibi Osmanlı Devleti'ni de etkiledi. Eşitlik, hürriyet, adalet ve milliyetçilik fikirleri hızla yayıldı. Osmanlı ülkesinde yaşayan pek çok millet, milliyetçilik düşüncesinin etkisi ile ayaklandı. Bu olaylar Osmanlı Devleti'nin içte ve dışta zayıflamasına neden oldu.

19. yüzyıl başından itibaren Osmanlı Devleti'nde demokratikleşme hareketleri başladı. Türk aydınlarının çalışmaları ile meşrutiyet yönetimine geçildi (1876). Ancak bu yönetim uzun sürmedi. 1908'de meşrutiyet, ikinci kez ilan edildi. Bu da Osmanlı Devleti'ni yıkılmaktan kurtaramadı.

Trablusgarp ve Balkan savaşlarında uğradığı yenilgilerle toprak kaybetmeye devam eden Osmanlı Devleti, Birinci Dünya Savaşı'na girmek zorunda kaldı. Osmanlı Devleti, bu savaşta İtilaf Devletlerine karşı, İttifak Devletlerinin yanında savaştı. Fakat savaştan yenik çıktı.

Mondros Ateşkes Anlaşması (30 Ekim 1918) :

Osmanlı Devleti İttifak Devletleri ile birlikte girdiği Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkınca İtilaf Devletleri ile ağır koşullar içeren Mondros Ateşkes Anlaşması'nı imzalamak zorunda kaldı. 30 Ekim 1918'de Limni adasının Mondros Limanı'nda ateşkes imzalandı.

Ateşkes göre,

- İstanbul ve Çanakkale boğazlarındaki istihkâmlar itilaf Devletleri tarafından işgal edebilecekti.
- Boğazlar bütün gemilere açılacaktı.
- Osmanlı ordusu terhis edilecek, silahları galip devletlere teslim edilecek,
- Osmanlı Devleti'nin tüm haberleşme araçları galip devletlere bırakılacak,
- İtilaf Devletleri güvenliklerini tehlikeye sokacak bir durum ortaya çıkarsa Osmanlı Devleti'nin herhangi bir toprağını işgal edecekti (7. madde).

Ateşkesin Sonuçları

- Anadolu ile Rumeli'nin bağlantısı kesiliyor,
- İstanbul'un güvenliği tehlikeye düşüyor,
- Osmanlı Devleti'nin boğazlar üzerindeki egemenliği sona eriyordu.
- Osmanlı ordusunun silahlarını teslim etmesi ile devletin savunma gücü kalmıyordu.

İstihkâm: Düşman saldırısını durdurmak, düşmana karşı savunma yapmak amacıyla düzenlenmiş yer.

Ateşkesin en önemli maddesi ise galip devletlerin Osmanlı Devleti'nde istedikleri yeri işgal edebilmelerini sağlayan maddeydi. Bu maddeye dayanan galip devletler Osmanlı Devleti'nin bütün topraklarını işgal ederek aralarında paylaşmak istediler.

Osmanlı Devleti'nin Durumu

Padişah ve hükümet, milletin haklarını savunacak durumda değildi. Padişah, galip devletlerin çok güçlü olduğuna ve onlarla uğraşamayacağına inanıyordu. Bu durum galip devletlerin yurdumuzu işgalini kolaylaştırdı.

İşgaller;

- 13 Kasım 1918'de İtilaf Devletlerinin ortak donanması İstanbul önlerine geldi.
 - İngilizler; Antep, Urfa, Maraş ve Musul'u işgal edip Samsun ve Merzifon'a askerî birlikler çıkardılar (İngilizler daha sonra Urfa, Antep ve Maraş'ı Fransızlara bıraktılar.).
 - Fransızlar, Adana ve çevresini işgal ettiler.
 - İtalyanlar ise Antalya ve Konya yöresini işgal ettiler.
 - Yunanlılar, İngilizlerin yardımı ile İzmir'i işgal ettiler (15 Mayıs 1919).
- İtilaf Devletlerinin bütün işgalleri Mondros Ateşkes Anlaşması'nın koşullarına aykırıydı.
- Padişah ve Osmanlı Hükümeti (Sadrazam ve Bakanlar) bu olaylara seyirci kalıyor, işgalleri önlemek için çaba harcamıyordu.

Türk Halkı Ne Yaptı?

- Vatanını kurtarmak için önce ulusal dernekler (millî cemiyetler) kurdular.
- Sonra yine vatanı kurtarmak ve bağımsız yaşamak için Kuvayı Milliye (Millî Kuvvetler) adı verilen birlikler oluşturuldu.

Kuvayı Milliye Birliklerinin Özellikleri

- Düzenli bir ordu değildi; yurdun kurtuluşu için yeterli değildi.
- Düzenli ordunun kuruluşuna kadar TBMM'ye zaman kazandırdılar.
- Güney Cephesi'nde tek başlarına Fransızları yenmeyi başardılar.
- Ancak yurdumuzu düşmanlardan tamamen kurtarmak için düzenli bir orduya gereksinim vardı.

Mustafa Kemal'in Samsun'a Çıkışı

Mustafa Kemal'e göre tek çare Türk milletinin gücünü harekete geçirip yeni bir Türk devleti kurmaktı. Bunun için 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkarak çalışmaya başladı. Mustafa Kemal'in görevi Samsun ve çevresinde Pontusçu Rumların Türklere saldırılarını ve isyanlarını önleyerek Samsun'un işgalini önlemektir.

Mustafa Kemal'in amacı da Anadolu'ya geçip işgalci devletlere karşı kurtuluş mücadelesini başlatmaktı. Mustafa Kemal 9. Ordu Müfettişliğine atandı. Samsun'da birlik ve beraberliği sağladı. Emirler verdi, toplantılar yaptı, işgallere karşı mitingler düzenlenmesini istedi.

Millî Bilincin Güçlenmesi

A. Genelgeler

Amasya Genelgesi (22 Haziran 1919)

Mustafa Kemal Samsun'dan Havza'ya, oradan Amasya'ya geldi. Burada Rauf Bey, Refet Bey ve Ali Fuat Paşa ile birlikte Amasya Genelgesi'ni yayınladılar. Genelge ile Türk milletini mücadeleye çağırdılar.

Genelgenin Maddeleri

- Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikededir.
- İstanbul'daki hükümet, üzerine aldığı sorumluluğun gereklerini yerine getirememektedir.
- Milletten bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.
- Millet haklarını savunmak için millî bir kurulun varlığı çok gereklidir.
- Sivas'ta millî bir kongre toplanacaktır.
- Bu kongreye halkın güvenini kazanmış kişilerin seçilip temsilci olarak gönderilmesi gerekmektedir.

Genelgenin Önemi

- Genelge, kurtuluş mücadelesinin gerekçesini, amacını ve yöntemini belirtmiştir.
- Kurtuluş Savaşı için atılan ilk adımdır.
- Mücadelenin milletçe kazanılabileceği vurgulanmış, Türk milletine egemenliği ele alma konusunda çağrı özelliği taşımaktadır.
- Genelge padişaha karşı bir başkaldırı özelliği taşır.

Bu nedenle padişah Mustafa Kemal'i geri çağırdı. Fakat o geri dönmeyerek çalışmalarını sürdürdü.

B. Kongreler

Erzurum Kongresi (23 Temmuz - 5 Ağustos 1919)

→ İtilaf Devletleri yurdumuzu paylaşırken Doğu Anadolu'yu Ermenilere vermek istemişlerdi. Buna karşılık Doğu Anadolu halkı bölgenin Türklüğünü ve haklarını savunmak için Doğu Anadolu Haklarını

→ Koruma Derneğini kurdu. Dernek, Erzurum'da düzenlediği kongreye Mustafa Kemal'i çağırdı.

→ Mustafa Kemal Erzurum'da 9. Ordu Müfettişliğinden ve askerlik görevinden ayrıldı.

→ 23 Temmuz 1919'da toplanan kongrede başkanlığa Mustafa Kemal seçildi.

Erzurum Kongresi'nde Alınan Kararlar

- Ulusal sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez.
- Her türlü yabancı işgale, millet birlikte karşı koyacaktır.
- Vatanın ve bağımsızlığın korunmasına Osmanlı Hükümeti'nin gücü yetmezse, geçici bir hükümet kurulacaktır.
- Millî meclis, hemen toplanmalı ve hükümet işlerini denetlemelidir.
- Kongre sonunda Mustafa Kemal'in başkanlığında bir Temsil Heyeti seçildi.

Önemi

Kongre toplanış biçimi bakımından yöresel, aldığı kararlar bakımından ulusal bir kongredir. Kongre kararlarından ulusal bir hükümet kurma ve ulusal egemenliği gerçekleştirme düşüncesi anlaşılmaktadır.

Sivas Kongresi (4 -11 Eylül 1919)

Kongrenin çağrısı Amasya Genelgesi ile yapılmıştı. Kongre bütün yurdun birliğini sağlamayı amaçlıyordu. Kongre başkanlığına yine Mustafa Kemal seçildi. Kongrede en çok başka bir ülkenin koruyuculuğu altına girme konusu tartışıldı ve kabul edilmedi.

Sivas Kongresi'nde Alınan Kararlar

- Erzurum Kongresi'nde alınan kararlar aynen kabul edildi.
- Bütün ulusal dernekler Anadolu ve Rumeli'nin Haklarını Koruma Derneği adı altında birleştirildi.
- Kongrenin sonunda Mustafa Kemal'in başkanlığında bir Temsil Heyeti seçildi.

→ Sivas Kongresi toplanma biçimi ve alınan kararlar açısından ulusal bir kongredir. Çünkü yurdumuzun her yerinden gelen delegelerle toplandı. Ayrıca bu kongrede yurdumuzun tamamını ilgilendiren kararlar alındı.

Sivas Kongresi'nden Sonraki Gelişmeler

Sivas Kongresi'nden sonra herşeye rağmen Mustafa Kemal kongrenin aldığı kararları padişaha bildirmek istedi. Sadrazam Damat Ferit Paşa'nın engellemesi ile karşılaşınca İstanbul ile Anadolu'nun ilişkisini kesti ve Damat Ferit Paşa istifa etmek zorunda kaldı.

→ İş başına gelen Ali Rıza Paşa Hükümeti Temsil Heyeti ile anlaşmak zorunda kaldı. **Amasya Görüşmeleri (20 - 22 Ekim 1919)** İstanbul Hükümeti'nin temsilcisi Salih Paşa ile Mustafa Kemal Amasya'da bir araya gelerek kararlar aldılar.

→ Osmanlı Hükümeti Temsil Heyetini tanıyacak, Türk vatanının bağımsızlığı ve korunması için çaba harcayacaktı.

→ Millî Meclis güvenilir bir yerde toplanacaktı.

Önemi

→ İstanbul Hükümeti, Erzurum ve Sivas Kongresi'nin kararlarını kabul ediyordu. Yine İstanbul Hükümeti Temsil Heyetini tanımış oluyordu.

→ Mustafa Kemal, 27 Aralık 1919'da Ankara'ya geldi. İstanbul'a gidecek milletvekilleri ile görüştü. Milletvekillerine mecliste yapmaları gereken işleri anlattı.

→ Ankara haberleşme ve ulaşım olanakları bakımından önemli bir merkezdi. Ayrıca Anadolu'daki cephelere yakın ve güvenli konumdaydı.

Mustafa Kemal'in Samsun'a ayak bastıktan sonra Anadolu'da gittiği yerler:

Samsun (19 Mayıs 1919), **Havza**, **Amasya** (Amasya Genelgesi, 22 Haziran 1919), **Erzurum** (Erzurum Kongresi, 23 Temmuz 1919), **Sivas** (Sivas Kongresi, 4-11 Eylül 1919), **Ankara** (27 Aralık 1919)

C. Misakı Millî (Ulusal Ant) ve Önemi

İkinci Meşrutiyet ile kurulan Osmanlı Mebusan Meclisi'ni padişah, Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra kapatmıştı. Bu nedenle padişahın ve Osmanlı Hükûmeti'nin yaptığı işler denetlenemiyordu.

Erzurum ve Sivas kongrelerinde meclisin açılması kararları alınmış, Amasya Görüşmeleri'nde de İstanbul Hükümeti bunu kabul etmişti. Mustafa Kemal meclisin Anadolu'nun güvenli bir yerinde açılmasını istiyordu. Ancak Osmanlı Hükümeti ve padişah meclisin İstanbul'da açılmasına karar verince Mustafa Kemal milletvekilleri ile görüşmek için Ankara'ya geldi.

Osmanlı Mebuslar Meclisi 12 Ocak 1920'de İstanbul'da toplandı. Mustafa Kemal'e bağlı milletvekilleri mecliste bir grup oluşturarak Mustafa Kemal'in kendilerine verdiği ilkeler doğrultusunda bir bildiri hazırladılar (28 Ocak 1920). Buna tarihimizde **Misakı Millî** (Millî Ant.), **Ulusal Yemin** adı verilir.

Misakı Millî Kararları

- Mondros Ateşkes Anlaşması'nın imzalandığı sıradaki Türk vatani bölünmez bir bütündür.
- Millî ve ekonomik gelişmemizi engelleyen ayrıcalıklar kaldırılmalıdır.

Yurdumuzdaki azınlıkların hakları yabancı ülkelerde bulunan insanlarımıza verilen haklar kadar olmalıdır.

Önemi

Türk vatanının sınırları çizildi. İşgallere karşı çıkıldı. Misakımillî kararları Kurtuluş Savaşı'mızın programı olmuştur.

Misakımillî kararları itilaf Devletlerini kızdırdı. Milletvekillerini tutukladılar ve İstanbul'u işgal ettiler (16 Mart 1920).

C. Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışı (23 Nisan 1920)

İstanbul'un işgali üzerine Mebuslar Meclisi kapatıldı ve bazı milletvekilleri tutuklandı. Bunun üzerine Mustafa Kemal Ankara'da yeni bir meclisin açılmasına karar verdi. Seçimler yenilendi, İstanbul'dan kaçabilen bazı milletvekilleri de Ankara'ya geldi. Hazırlıklar tamamlandıca büyük bir törenle Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920'de açıldı.

Meclis başkanlığına Mustafa Kemal seçildi. Mustafa Kemal meclise bir önerge verdi.

Önergede yer alan konular şunlardı:

- Hükümet kurmak zorunludur.
- TBMM'nin üstünde bir güç yoktur.
- TBMM yasama ve yürütme yetkilerini kendinde toplamıştır.
- Meclisten seçilecek bir kurul (Bakanlar Kurulu) hükümet işlerine bakar. Meclis başkanı hükümetin de başkanıdır.

TBMM bu önergeyi kabul etti. Yeni Türk devletinin temelleri atıldı. Kurulan hükümete Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti adı verildi.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin Açılışından Sonraki Olaylar

İstanbul Hükümeti'nin başında bulunan Damat Ferit Paşa, Türk halkını meclise karşı ayaklandırmak istedi. Padişah ve Şeyhülislamın imzaladığı, Mustafa Kemal'in öldürülmesini isteyen fetvalarını uçaklar ile Anadolu'ya dağıttı. İtilaf Devletlerini ve azınlıkları destekledi.

Ayrıca, Kuvayi Milliye birliklerinden bir kısmı düzenli ordunun emrine girmek istemediği için ayaklandı. Ayaklanmalar bastırıldı. TBMM düzenli bir ordu kurarak Kurtuluş Savaşı'nı başlattı.

Ancak TBMM'nin açılışından sonra meclis:

1. İstanbul Hükümeti,
2. Azınlıkların ayaklanmaları (İtilaf Devletleri kışkırttı.)
3. Düzenli orduya karşı çıkan Kuvayi Milliye birliklerinin (Çerkez Ethem, Demirci Mehmet Efe gibi) çıkardığı ayaklanmalarla uğraşmak zorunda kaldı.

Sevr Antlaşması (10 Ağustos 1920)

Son Osmanlı Mebusan Meclisi'nde Misakı Milli'nin kabulünden sonra güç kazanan Millî Mücadele Hareketi, Birinci Dünya Savaşı'nın galip devletlerini telaşa düşürdü. Daha önce aralarında anlaşarak düzenledikleri bir antlaşma metnini Osmanlı Hükümeti'ne kabul ettirmek için harekete geçtiler.

Antlaşma maddelerini görüşmek için Osmanlı Hükümeti'ni Fransa'da Paris'in Sevres (Sevr) kasabasına çağırdılar. Buraya giden Osmanlı Heyeti 10 Ağustos 1920'de İtilaf Devletlerinin baskısıyla Sevr Antlaşması'nı imzaladı.

Bu antlaşma ile Türk halkının son toprak parçası olan Anadolu da elinden alınıyor, ordusu ve donanması olmayan sömürge bir Osmanlı Devleti ortaya çıkıyordu. TBMM bu antlaşmaya büyük tepki gösterdi. Antlaşmayı tanımadı. Antlaşmayı imzalayan İstanbul Hükümeti'ni vatan haini ilan etti.

Savaş Dönemi

Kurtuluş Savaşı'nda savaş dönemi Doğu Cephesi'ndeki savaşlarla başlar. Lozan Barış Antlaşması ile sona erer.

Kurtuluş Savaşı'nda Cepheler

- 1. Doğu Cephesi:** Ermenilerle savaşıldı. Gümrü Antlaşması yapıldı (2 Aralık 1920).
- 2. Güney Cephesi:** Fransızlarla savaşıldı. Urfa, Antep, Maraş Savunması. Ankara Antlaşması yapıldı (20 Ekim 1921).
- 3. Batı Cephesi:** Yunanlılarla savaşıldı.
 - a. Birinci inönü Savaşı
 - b. İkinci inönü Savaşı
 - c. Sakarya Savaşı
 - d. Büyük Taarruz

→ **Mudanya Ateşkesi yapıldı** (11 Ekim 1922).

Kurtuluş Savaşı'nda; Doğu Cephesi'nde, Güney Cephesi'nde ve Batı Cephesi'nde mücadele edildi. Ayrıca içerde padişah orduları ile savaşıldı. Mustafa Kemal'in önderliği, Türk milletinin gücüyle birleşince her zorluğun üstesinden gelindi.

1. Doğu Cephesi : İtilaf Devletleri Mondros Ateşkes Anlaşması'na bir madde koyup Doğu Anadolu'yu Ermenistan'a vermek istediler. Ermeni saldırılarında insanlarımız toplu olarak katledildi.

→ TBMM'nin kararıyla Kâzım Karabekir Paşa Doğu Cephesi'nde Ermenileri yendi. 2 Aralık 1920'de Gümrü Antlaşması imzalandı. Gümrü Antlaşması yeni Türk devletinin imzaladığı ilk anlaşmadır.

2. Güney Cephesi : Mondros Ateşkes Anlaşması'ndan sonra İngilizler tarafından işgal edilen Antep, Maraş ve Urfa Fransızlara bırakıldı.

→ Fransızlara karşı Antep, Urfa ve Maraş'ta kahramanca savaşıldı. Kazanılan başarılar Fransızlara Türk topraklarında tutunamayacaklarını gösterdi.

→ 20 Ekim 1921'de Ankara Antlaşması imzalandı. Halkın gösterdiği bu kahramanlıklar nedeniyle TBMM tarafından Antep'e "Gazi", Maraş'a "Kahraman", Urfa'ya da "Şanlı" unvanları verildi.

3. Batı Cephesi : Batı Cephesi'nde savaş 15 Mayıs 1919'da Yunanlıların İzmir'i işgali ile başladı. Asıl çarpışmalar düzenli ordunun kurulmasından sonra oldu.

Birinci İnönü Muharebesi ve Sonuçları

Eskişehir'in batısındaki İnönü'ye gelen Yunan ordusunu, Albay İsmet Bey komutasındaki Türk ordusu büyük bir yenilgiye uğrattı. 10 Ocak 1921'de Batı Cephesi'ndeki bu ilk askerî başarı, kurtuluş azmi ve umudunu güçlendirdi.

Londra Konferansı : Sevr Antlaşması'nın şartlarını biraz değiştirerek Türklere kabul ettirmek için toplanan konferans TBMM ve Hükümet temsilcisinin kârlı çıkması ile dağıldı.

Moskova Antlaşması : Birinci İnönü Zaferi'nde Türklerin gücünü gören Sovyetler Birliği 16 Mart 1921'de Moskova Antlaşması ile yeni Türk devletini tanıdı.

İkinci İnönü Muharebesi ve Sonuçları:

Güçlerini artırıp yeniden saldıran Yunanlılar yine İnönü'de İsmet Paşa'ya karşı 31 Mart / 1 Nisan 1921 tarihlerinde büyük bir yenilgiye uğradılar.

Sakarya Meydan Muharebesi ve Sonuçları:

Büyük bir güçle saldıran Yunan ordusu Afyon, Kütahya ve Eskişehir'i ele geçirincede Türk ordusu çok kayıp vermemek için Sakarya ırmağının doğusuna çekildi.

TBMM, Mustafa Kemal'i başkomutanlığa atadı. Mustafa Kemal'in komutasındaki Türk ordusu 22 gün, 22 gece süren savaş sonunda parlak bir zafer kazandı (13 Eylül 1921).

TBMM Mustafa Kemal Paşa'ya "Mareşallik" rütbesi ve "Gazilik" unvanı verdi. Sakarya Zaferi TBMM Hükümetinin içte ve dışta saygınlığını artırdı.

Büyük Taarruz ve Başkomutanlık Meydan Muhaberebesi:

26 Ağustos 1922'de başlatılan Büyük Taarruz, 30 Ağustos günü Mustafa Kemal'in yönettiği Başkomutanlık Meydan Muharebesiyle Dumlupınar'da büyük bir zafere dönüştü.

9 Eylül 1922'de İzmir'e ulaştı. Bu büyük zafer Anadolu'nun sonsuza kadar Türk vatanı olarak kalacağını gösterdi.

BARIŞ DÖNEMİ

1. Mudanya Ateşkes Antlaşması (11 Ekim 1922)

Yunanlıların İzmir'de yenilgiye uğratılmasından sonra Türk ordusu boğazlara ve İstanbul'a doğru yöneldi. İngiltere görüşme isteğinde bulundu. Mudanya'da İngiltere, Fransa, İtalya temsilcileri ile İsmet Paşa'nın katıldığı görüşmeler sonunda İstanbul, Boğazlar ve Doğu Trakya savaşılmadan kurtarıldı. Bu antlaşma Türk vatanını paylaşma tasarılarını sonuçsuz bıraktı.

2. Lozan Barış Antlaşması

8 ay süren barış görüşmeleri İsviçre'nin Lozan kentinde yapıldı, İngiltere, Fransa, İtalya, Japonya, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya ile Türkiye temsilcileri katıldı. Dış İşleri Bakanı İsmet Paşa Türkiye'yi temsil etti.

24 Temmuz 1923'te imzalanan antlaşmaya göre:

- Yunanistan ile Meriç Irmağı sınır olacak,
- Bozcaada ve Gökçeada Türklere verilecek,
- Ege adaları silahtan arındırılacak,
- Yunanistan savaş tazminatı olarak Karaağaç'ı verecek,
- Boğaz geçişleri Boğazlar Komisyonu tarafından denetlenecek,
- Suriye sınırı Ankara Antlaşmasındaki gibi olacak,
- Kapitülasyonlar kaldırılacaktı.

Bu antlaşma Türk tarihinde bir dönüm noktasıdır. Bütün dünya devletleri yeni Türk devletini ve bağımsızlığını resmen tanıdılar. Irak sınırı hariç Misakı Milli gerçekleşti.

CUMHURİYETİMİZİN KURUCUSU: ATATÜRK

Mustafa Kemal Atatürk 1881 yılında Selanik'te doğdu, ilkokulu Şemsi Efendi ilkokulunda okudu. Asker olmak isteği ile sınavlara girip Selanik Askeri Rüştiyesi, Manastır Askeri idadisi (Lisesi), Harp Okulu ve Harp Akademisini başarıyla bitirerek kurmay yüzbaşı olarak orduya katıldı.

İlk gençlik yıllarından itibaren ülkenin kötüye giden durumu ve Türk milletinin geleceği ile ilgilendi.

Mustafa Kemal, ilk askerî başarısını Trablusgarp ve Balkan savaşlarında gösterdi. Çanakkale Savaşlarında parlak zafer elde edilmesinde önemli rol oynadı. Kurtuluş Savaşı'nda kazandığı Sakarya ve Başkumandanlık Meydan Savaşı zaferleriyle Türk milletini bağımsızlığına kavuşturdu.

Mustafa Kemal, akıl ve bilimi yol gösterici kabul ederdi. Okuyan, araştıran, düşüncelerini eserleriyle ortaya koyan bir önderdi. Onun en büyük eseri bağımsız, çağdaş Türkiye Cumhuriyeti'dir. Atatürk, üstün bir komutan, eşsiz bir devlet adamıydı. Devlet yönetimindeki başarıları ile bütün dünyanın hayranlığını kazandı. Birçok geri kalmış millet onun yaptıklarını örnek aldı. Atatürk bütün hayatını; çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarmayı amaçladığı Türk milletine adanmış bir insandır. 10 Kasım 1938 sabahı İstanbul Dolmabahçe Sarayı'nda gözlerini yumdu. Mustafa Kemal Atatürk'ün naaşı devlet töreni ile Ankara Etnografya Müzesindeki geçici kabre kondu.

10 Kasım 1953'te Anıtkabir'e getirilerek ebedî istirahatgâhına defnedildi.

3. Ünite: Yaşadığımız Yer

Yönümüzü Buluyoruz :

Çevre, insan ve diğer canlıların içinde yaşadığı ortamdır.

Yaşadığımız çevreyi tanıyıp bilirsek işlerimizi daha kolay ve çabuk görürüz. Çevremize uyum sağlamamız kolaylaşır. Oyun, spor alanları, alışveriş, eğlence alanları yakın çevremizde bulunan yerlerden bazılarıdır.

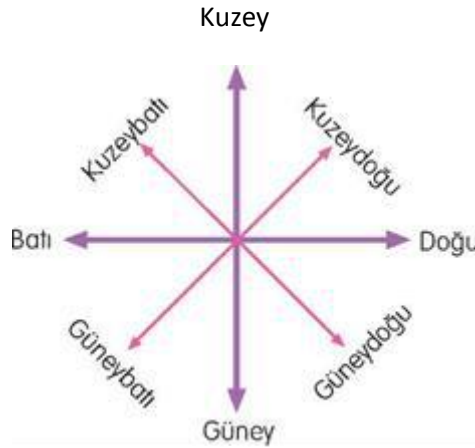
Çevremizde bulunan yerleri ya da nesnelerin yerini tanımlamak için adres bilgilerinden yararlanılır. Bu yerlerin ya da nesnelerin kendimize göre konumunu da yönlerle ifade ederiz.

Yönler

Yön, bulunduğumuz noktaya göre bir yerin bulunduğu taraftır. **Coğrafi yönler**, Güneş'in doğuşuna ve batışına göre düzenlenmiştir. **Ana yönler**; doğu, batı, kuzey ve güneydir. Doğru, Güneş'in doğduğu, batı ise Güneş'in battığı yöndür.

Ara yönler; kuzeydoğu, kuzeybatı, güneydoğu ve güneybatıdır. Komşu ana yönler arasında 90°lik, ana yönler arasında da 45°lik bir açı aralığı bulunur.

Yönler, günlük hayatta özellikle coğrafya ve denizcilikte kullanılır.

Yön Belirleme

Çeşitli yöntemlerle yönümüzü bulabiliriz.

Pusula ile Yön Belirleme

Yön bulmanın en kolay ve en doğru şekli pusula kullanmaktır. Pusula, saate benzer, ortasında hareketli bir ibre bulunur. Bu ibrenin renkli ucu her zaman kuzeyi gösterir. Pusuladan yararlanırken onun yatay durumda olmasına ve yakınında pusulayı etkileyecek bir maddenin (demir gibi) bulunmamasına dikkat edilmelidir. Pusula, çok eskiden beri kullanılmaktadır. Batıda pusulanın bulunması coğrafi keşiflere ve yeni kıtaların bulunmasına neden olmuştur.

Güneş'e Göre Yön Belirleme

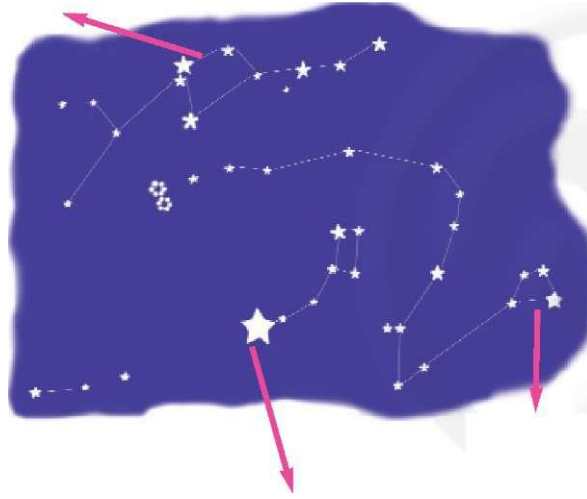
Güneş doğudan doğar, batıdan batar. Sağ kolumuzu Güneş'in doğduğu yöne doğru açtığımızda sağ kolumuz doğu, sol kolumuz batı, önümüz kuzey, arkamız güney yönünü gösterir.

Kutup Yıldızı ile Yön Belirleme

Bulutsuz gecede yönümüzü Kutup Yıldızı ile bulabiliriz. Kutup Yıldızı sürekli kuzeyi gösterir. Bu yıldızın yerini değiştirmediği için Demirkazık da denir.

Gece gökyüzüne baktığımızda Küçükayı takım yıldızının sağ tarafında Kutup Yıldızı'nı görürüz. Yüzümüzü Kutup Yıldızı'na dönersek önümüz kuzey, arkamız güney, sağımız doğu, solumuz batı yönlerini gösterir.

Büyükayı

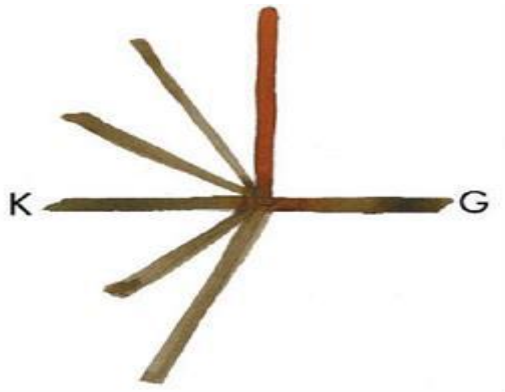

Kutup Yıldızı

Küçükayı

Çubuk Yöntemi ile Yön Belirleme

Güneşli bir günde açık alanda dikilen çubuğun gölgesinin boyları ölçülür. Gölgenin en kısa olduğu öğle vaktindeki yön kuzeyi gösterir. Buna çubuk yöntemiyle yön bulma denir.

Bunları Biliyor musunuz?

- Karınca yuvalarında toprak yığının en çok olduğu taraf kuzeyi gösterir.
- Ağaçların yosun tutmuş yanları kuzeyi gösterir.
- Ayı inlerinin girişi kuzey yönündedir.

Sekil ve Semalar

Çevremizde çeşitli yapılar ve yerler vardır. Bu yapıları ve yerleri şekil çizerek anlatabiliriz. Ancak çizdiğimiz şekilde kullandığımız sembollerin anlaşılır olması gerekir. Bu nedenle kullandığımız sembol ve şekillerin açıklandığı bir bölüm oluşturmalıyız.

Kroki

Kroki, bir yerin kuş bakışı görünüşünün kabataslak (göz kararı) küçültülerek kâğıt üzerine çizilmesidir. Kroki çizilirken yönlere dikkat edilir. Ölçek yoktur.

Günlük yaşamımızda bir arkadaş ya da dostumuza, evimizi tarif ederken kroki çizeriz. Krokide, herkes tarafından bilinen cadde, sokak, önemli yapılar belirtilir.

Hava Olayları

Hava olayları insanların yaşamını ilk çağlardan beri etkilemiştir. İnsanlar, atmosferdeki olayları merak etmiş, içinde buldukları koşullara göre araştırmalar yapmışlardır. Bu amaçla çeşitli gözlem ve inceleme yaparak hava olaylarını tahmin edebilme yollarını bulmaya çalışmışlardır. Hava olaylarının olumlu etkilerinden yararlanma, olumsuz etkilerinden de korunma yollarını araştırılmıştır. Hava olayları balıkçılar, çiftçiler, pilotlar için de önemlidir.

Günümüzde meteorolojik hizmetler tamamen bilimsel yöntemlerle yapılmaktadır. Ülkemizde hava durumu tahminlerini [Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü](#) yapmakta, tahminleri, basın yolu ile halka duyurmaktadır.

Bunları Biliyor musunuz?

- Ülkemizde 12 Kasım 1925 tarihinde Tarım Bakanlığı'na bağlı olarak Rasadat-ı Cevriye (Meteoroloji Enstitüsü) ismi ile Ankara Etlik'te ilk meteoroloji istasyonu faaliyete geçmiştir.
- Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü 1937 yılında kurulmuştur.

Dünyada 24 saat sürekli çalışan on bin civarında kara istasyonu vardır.

Hava durumu, dar bir alanda 1 ile 5 günlük kısa zaman dilimlerinde görülen atmosfer olaylarıdır. Atmosferdeki hava olaylarının şekillenmesinde yaşanan mevsim etkilidir.

Kar , havada beyaz ve hafif billur biçiminde donarak yağan su buharıdır.	Rüzgâr , sıcak hava ile soğuk havanın yer değiştirmesi sonucu oluşan esintidir.
Dolu , yağmur damlalarının yeryüzüne düşerken soğuk hava tabakasıyla karşılaşması sonucu donmalarıyla oluşur.	Yağmur , bulutlarda yoğunlaşan su buharının yeryüzüne su damlacıkları hâlinde düşmesidir. Yel , hafif şiddetli esen rüzgârdır.

İklim

Atmosferde oluşan sıcaklık, yağış, basınç, nem ve rüzgâr gibi hava olaylarının uzun yıllarda belirlenen ortalama özelliklerine **iklim** denir.

Havanın en az ısındığı mevsim kış, en fazla ısındığı mevsim yazdır. Bu durum Güneş ışınlarının Dünya'ya dik ve eğik gelmesi ile oluşur. Yaz mevsiminde gündüzler gecelerden, kış mevsiminde ise geceler gündüzlerden daha uzundur.

Yurdumuzda bölgelere göre farklı iklim tipleri görülmektedir.

Yurdumuzda İklim Çeşitleri

Karadeniz İklimi : Karadeniz kıyıları boyunca görülür. Her mevsim yağışlıdır. Yazlar serin, kışlar ılık geçer, iklimin özelliği bölgenin batısından doğuya doğru gidildikçe daha belirginleşir.

Karasal İklim : Deniz etkisinden uzak olan iç kısımlarda görülen iklim tipidir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar soğuk ve kar yağışlı geçer. Yaz ve kış mevsimleri arasındaki sıcaklık farkı oldukça yüksektir.

Akdeniz İklimi : Yurdumuzun Akdeniz ve Ege kıyılarında etkisini gösterir. Yazları sıcak ve kurak, kışları ılık ve yağışlıdır. Bu iklim tipinin hakim olduğu yerlerde don olayları az görülür.

Doğal ve Beşerî Unsurlar

Yaşadığımız yerde, çevremizde gördüğümüz dağ, tepe, akarsu, hayvanlar doğal çevremizi oluşturmaktadır.

Doğal Unsurlar

İnsan etkisi olmadan kendiliğinden meydana gelmiş varlıklara, yeryüzü şekillerine **doğal çevre** denir (Dağ, ova, vadi, körfez, ada, göl vb.).

Yeryüzüne baktığımızda her yerin aynı yükseklikte olmadığını görürüz. Bu şekillerin hepsine birden **yeryüzü şekilleri** denir.

Yeryüzündeki bütün yükseklikler deniz seviyesine göre hesaplanır. Deniz seviyesi sıfır olarak kabul edilir.

Türkiye'nin ortalama yükseltisi fazladır. Yükselti, batıdan doğuya doğru gidildikçe artar. Dağlar kıyıya paralel olarak uzanır. Ege kıyılarında dağlar denize dik olarak uzanır.

İç ve Doğu Anadolu'da sönmüş volkanlar vardır.

Ülkemiz, yükseltisi fazla olmasına karşın geniş düzlüklere de sahiptir. Yeryüzü şekilleri çeşitlilik gösterir.

Dağ: Çevresine göre 500 m'den yüksek olan yeryüzü şekilleridir. Kimi dağlar, bulunduğu yerde tek başına yükselir. Bu dağlara **tek dağ** denir. Örneğin Erciyes Dağı, Murat Dağı. Bazı dağlar ise sıralar hâlinde uzanır. Bu dağlara da **sıradağ** denir. Örneğin; Toroslar, Doğu Karadeniz Dağları.

Ova: Çevresine göre alçakta kalmış, vadilerle derin yarılmamış düzlüklerdir.

Bu yerlerde akarsular derin vadiler açmadan yüzeyden akarlar. Dolayısıyla sular kabardığında bu yerler sular altında kalır. Yurdumuzda çoğunlukla kıyı ovaları olduğu gibi iç kısımlarda yüksekte kalan ovalar da vardır. Alçak kıyı ovalarımızda sel baskınları daha çok görülür.

Kıyı Ovaları: Akarsuların denize dökülürken oluşturduğu ovalardır. Örneğin; Çarşamba, Bafra, Çukurova.

Yüksek Ovalar: Yükselteleri 500-2000 m ve denizden uzaktaki ovalardır. Örneğin; Erzincan, Malatya, Muş ovaları.

Plato: Çevresine göre yüksekte kalmış, derin akarsu vadileriyle yarılmış düzlüklerdir. Yurdumuzun iç ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri geniş platolarla kaplıdır.

Akarsu: Yağmur, eriyen kar suları ve kaynaklardan oluşan suların hemen hemen hepsi yeryüzünde bir eğim boyunca akar. Bu sulara **akarsu** denir. Akarsuların bazıları denize, bazıları da göllere dökülür. Bir kısmı da buharlaşarak kaybolur veya bir bataklıkta son bulur.

Yurdumuzun akarsuları hızlı akışlıdır ve baraj yapmaya elverişlidir. Suları bazen çok, bazen az aktığı ve eğim fazla olduğu için akarsularımızda taşımacılık yapılmaz.

Boyları kısa, suları az olan akarsulara **dere** denir. Derelerin birleşmesiyle çaylar, çayların birleşmesi ile ırmaklar (nehirler) oluşur.

Yurdumuzdaki akarsular şunlardır:

1) **Karadeniz'e dökülen akarsular:** Kızılırmak, Yeşilirmak, Çoruh, Sakarya, Filyos, Bartın çayı.

2) **Akdeniz'e dökülen akarsular:** Aksu, Göksu, Seyhan, Ceyhan, Dalaman, Asi, Manavgat çayı.

3) **Marmara Denizi'ne dökülen akarsular:** Susurluk, Gönen çayı.

4) **Basra Körfezi'ne dökülen akarsular:** Dicle, Fırat.

5) **Hazar Denizi'ne dökülen akarsular:** Kura ve Aras.

6) **Kaynağı ülkemizde olup sınırlarımızın dışında dökülen akarsular:** Fırat Dicle, Kura, Aras, Çoruh.

Göl: Yeryüzündeki çukurlukların bazılarında sular birikir ve gölleri oluşturur. Göllerin bazılarının suyu tatlı, bazılarının tuzlu ve bazılarınıniki de sodalı ya da acıdır. Örneğin; Beyşehir Gölü'nün suyu tatlı, Tuz Gölü'nün suyu tuzlu, Van Gölü'nün suyu sodalı, Burdur Gölü'nün suyu acıdır.

Beşerî Unsurlar

insanların doğayı değiştirerek ortaya koyduğu ürünlere **beşerî unsur** denir. Köprüler, barajlar, tüneller, binalar beşerî unsurlardır.

Doğal Afetler

İnsan etkisi olmadan, ani ve kontrol edilemeyen olaylara **doğal afet** denir. Deprem, erozyon, sel baskını, heyelan (toprak kayması), çığ doğal afettir.

Deprem: Yer kabuğunun kırılma hareketleridir. Yurdumuz deprem bölgesindedir. Depremin oluşumunu engelleyemez, zamanını bilemeyiz. Ancak önlem alarak ve deprem sırasında yapmamız gerekenleri bilerek zararlarını azaltabiliriz.

Deprem Sırasında Yapılması Gerekenler:

Depremi hissettiğimiz anda sakin olmalı, paniğe kapılmamalıyız. Balkon, merdiven boşluğunda durmamalı, asansöre binmemeliyiz. Pencereden uzak durmalıyız. Buzdolabı, mutfak tezgâhı gibi güvenli yerlerde kollarımızla başımızı koruyarak çömelmeliyiz. Depremin bitmesini beklemeliyiz.

Deprem Sonrasında Yapılması Gerekenler :

Sarsıntı bittiğinde binadan çıkılmalıdır. Deprem çantası ve kimlik belgesi alınmalıdır. Yanıcı maddelerle oynanmamalıdır.

Çığ: Dik yamaçlı dağlardaki büyük kar kütlelerinin aşağı doğru kayması sonucu oluşur. Çığdan korunmak için çığ tehlikesi olan yerlere yerleşim yapılmamalıdır. Dik yamaçların teraslanması ve ağaçlandırılması gereklidir. Bitki örtüsü korunmalıdır.

Erozyon: Toprağın su, rüzgâr gibi etkenlerle sürüklenerek taşınmasıdır. Arazinin engebeli olması, orman alanlarının azalması ve çok yağış olması erozyona neden olur. Erozyonu önlemek için ağaçlandırma ve teraslama yapılmalıdır. Yamaçlarda arazi eğime ters yönde sürülmelidir. Akarsular üzerine barajlar yapılmalıdır.

Heyelan (Toprak Kayması): Eğimi fazla olan, çok yağış alan yamaçlardaki taş, toprak ve kayaların kaymasıdır. Korunmak için yamaçlar basamaklandırılarak ağaçlandırılmalı, yol kenarlarına duvar örülmelidir. Heyelan tehlikesi olan yerlere yerleşim yapılmamalıdır.

Sel Baskını: Şiddetli yağmur, eriyen kar suları nedeniyle akarsuyun taşınmasıyla oluşur. Korunmak için ağaçlandırmaya önem verilmeli, akarsulara barajlar yapılmalıdır.

4. Ünite: Üretimden Tüketime

1. ÖNCE İHTİYAÇLARIMIZ

Çoğumuz “İssız bir adaya düşseydiniz yanınıza alacağınız üç şey ne olurdu?” sorusuyla karşılaşmışızdır.

Çakmak mı, fotoğraf makinesi mi? Elbette böyle bir durumda yanına çakmağı alması gerekir.

☼ Yaşamamız için gerekli olan ve karşılanmadığı takdirde, yokluğunda sıkıntı çektiğimiz şeyler **ihtiyaçlarımızdır**.

Yaşamak için zorunlu olan;

☼ **Beslenme**

☼ **Barınma**

☼ **Giyinme**

ihtiyaçlarımız vardır. Bunlara **temel ihtiyaç** denir.

☼ Temel ihtiyaçlar karşılanmadığında bizde eksiklik, yetersizlik duygusu ve dengesizlik yaratır. Temel ihtiyaçlar açısından tüm canlılar benzerlik gösterir.

☼ İhtiyaçlarımızın yanında, çok istediğimiz bazı ürünler ve hizmetler vardır. Bunlar bizim isteklerimizden oluşur.

☼ İsteklerimizin karşılanması zorunlu değildir. Karşılanmadığı takdirde hayatımız tehlikeye girmez. Fakat mutsuzluk ve huzursuzluk yaşayabiliriz.

☼ Aşağıda verilen resimdeki öğrencinin istek ve ihtiyaçlarını inceleyiniz.

 Defter Okul ihtiyacım.		 Ev- Temel ihtiyacım.
 Sırt Çantası Okul ihtiyacım.		 Futbol Topu Temel ihtiyacım değil.
 Diş fırçası temel ihtiyacım.		 Pantolon Temel ihtiyacım.
 Temel ihtiyacım.		 Yiyecek Temel ihtiyacım.
 Playstation Temel ihtiyacım değil.		 Mont Temel ihtiyacım.

Bazı isteklerimiz:

- ☼ Yüzmek
- ☼ Gezmek
- ☼ Ata binmek
- ☼ Alışveriş yapmak
- ☼ Bilgisayar oynamak
- ☼ Top oynamak
- ☼ Eğlenmek
- ☼ Sinemaya gitmek
- ☼ Müzik aleti çalmak
- ☼ Güzel bir oyuncak

☼ İsteklerimiz karşılanınca mutlu oluruz. Bunlar, sosyal ve kültürel ilişkilerimizi düzenleyen, daha mutlu olmamızı sağlayan sosyal ihtiyaçlardır.

☼ İsteklerimiz, ihtiyaçlarımız gibi bizi harekete geçiren bir güçtür, isteklerimizi karşılamak için çaba harcarız.

☼ İstekler, ihtiyaçlar gibi yaşamsal olmayabilir. Bu durumda önce ihtiyaçlar karşılanmalıdır.

2. AİLE BÜTÇESİ

Ailemizin istek ve ihtiyaçları karşılanırken **ailenin gelir ve giderleri** göz önünde bulundurulur. Ailemizin kazandığı paralar **gelir**, harcadığı paralar **gider** olarak adlandırılır.

Bir kişinin veya bir ailenin belirli bir süre için giderlerini gelirlerine göre ayarlama planına **aile bütçesi** denir.

Bir bütçe planında paranın bir kısmı **zorunlu ihtiyaçlar** için kullanılır ve geriye kalan parayla da **istekler** karşılanır.

Harcamalar **aile bütçesine** göre yapılmazsa ailenin maddi durumu kötüleşir, borç almak zorunda kalınır. Bu yüzden gelirlerimizi dikkate almalı, her gördüğümüz şeyi ailemizden istememeliyiz.

☼ Aşağıda anne ve babanın ikisinin birden çalıştığı ONUR Ailesi'nin mart ayı için yaptığı aile bütçe planını inceleyelim.

Babanın Maaşı	1100 TL	GELİRLER
Annenin maaşı	700 TL	
TOPLAM GELİR	1800 TL	
Ev kirası	550 TL	GİDERLER
Mutfak masrafı	400 TL	
Giyim	110 TL	
Eğitim	120 TL	
Sağlık	40 TL	
Fatura	160 TL	
Ulaşım	150 TL	
Eğlence	50 TL	
TOPLAM GİDER	1580 TL	
FARK = 1800 - 1580 = 220 TL Kalan Para		

3. ALIŞVERİŞE ÇIKARKEN

İhtiyaç ve isteklerimizi karşılamak için bakkal, mağaza, pazaryeri ve market gibi yerlerden alışveriş yaparız. Alışverişe çıktığımızda listedekileri almak için;

- ☼ Üzerinde TSE damgası olan bir ürünü almalıyız.
- ☼ Satın aldığımız ürünün **fişini veya faturasını** almalıyız. Fiş veya fatura almak devlete vergi ödenmesini sağlar.
- ☼ Bir ürün satın alırken gerçekten bu ürüne **ihtiyacımız olup olmadığını** düşünmeliyiz.
- ☼ Evde bir **alışveriş listesi** hazırlamalıyız.

- ⊗ Satın alacağımız ürünün **fiyatının bütçemize** uygun olup olmadığına bakmalıyız.
- ⊗ Sadece indirimli, ucuz diye kalitesiz ürün almamalıyız. Fiyatları karşılaştırmalıyız.
- ⊗ **Reklamların ve broşürler** bazen aldatıcı olabilir. O ürünü kullananların önerilerini dinlemeliyiz.
- ⊗ Alacağımız ürünleri **fiyat etiketine** bakarak almalıyız.
- ⊗ Satın aldığımız **gıda** ürünleri belli bir süre sonra **bozulabileceği** için **üretim ve son kullanma tarihlerine** bakıp, tarihi geçmiş ürünleri almamalıyız.
- ⊗ Dayanıklı ürünlerde (elektrik, elektronik eşya, mobilya gibi) satıcıdan **garanti belgesi** almalıyız.
- ⊗ Kutuda veya pakette yiyecek alırken ambalajlarının **açık olmamasına**, bozulmuş görünümlü olmamasına dikkat etmeliyiz.

4. TÜKETİCİ HAKLARI

Tüketici, bir mal veya hizmet satın alan kimsedir.

Marketten ekmek alan anne, kantinden çikolata alan öğrenci, bir otobüs firmasıyla yolculuk yapan amca, eğlenmek için sinemaya, tiyatroya giden aile birer tüketicidirler. Buna göre, hepimiz günlük hayatta birer **tüketiciyiz**.

Satın almayı düşündüğünüz ürün;

- ⊗ Kaliteli olmalı, hiçbir **ayıp, kusur** olmamalıdır.
- ⊗ Ambalajında, kılavuzunda ya da reklamlarında belirtilen veya satıcının söylediği **özelliklere** sahip olmalıdır.
- ⊗ Bir mal veya hizmetten zarar görmüşsek, aldığımız üründen memnun kalmamışsak, arızalı ürünle karşılaşmışsak devlet tarafından bize verilen hakları kullanmak **vatandaşlık görevimizdir**.
- ⊗ Ülkemizde tüketicilerin hakları, devlet tarafından “**Tüketiciyi Koruma Kanunu**” ile korunmaktadır. Bir malı aldıktan sonra **arızalı olduğunu** fark ederseniz;
- ⊗ Satın aldığınız tarihten itibaren **30 gün** içinde şunlardan birini yapma hakkına sahipsiniz:
- ⊗ Arızalı malın **değiştirilmesini**,
- ⊗ Ödediğiniz paranın **geri ödenmesini**,
- ⊗ Arızanın sebep olduğu değer kaybının ücretten **indirilmesini**,
- ⊗ **Ücretsiz** olarak **tamirini** talep edebilirsiniz.

Satın aldığınız bir mal **ayıplı veya arızalı** çıktıysa ve bütün çabalara rağmen sorununuzu çözemediyse, aşağıdaki kurumlara başvurabilirsiniz:

Tüketici Haklarını Koruyan Kurum ve Kuruluşlar :

- ⊗ Tüketici Sorunları Hakem Heyetleri (Tüketici Mahkemeleri ise her il ve ilçenin Kaymakamlık, Valilik veya Adliye binalarında bulunmaktadır.)
- ⊗ T. C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
- ⊗ Sanayi ve Ticaret İl Müdürlükleri
- ⊗ Tüketici Sorunlarına bakmakla görevli mahkemeler
- ⊗ Bulduğunuz yerdeki tüketicinin korunmasına yönelik olarak faaliyet gösteren dernek veya vakıflar
- ⊗ Tüketiciyi Koruma Derneği (TÜKODER)
- ⊗ Tüketiciler Derneği (TÜDER)
- ⊗ Tüketici Hakları Merkezi (TÜMER)
- ⊗ Tüketici Hakları Derneği (THD)
- ⊗ Etiket mecburiyetini uygulama konusundaki şikâyetler için belediyelerde Zabıta Müdürlüklerine başvurabilirsiniz.

Bilinçli Tüketici Kimdir?

- ⊗ Mal ve hizmet satın alırken temel ihtiyacını ön planda tutan;
- ⊗ Satın alacağı mal ve hizmetlerin kaliteli, güvenli, ucuz ve sağlıklı olması konusunda araştırmada bulunan;
- ⊗ Ürünler ve şirketler arasında güvenilirliği ön planda tutan;
- ⊗ Hakkını bilen, haklarına sahip çıkan ve savunan;
- ⊗ Çevreye karşı duyarlı olan, yurdumuzun ve dünyanın her köşesini kendi evi gibi düşünen;
- ⊗ Her çeşit savurganlık ve israfın karşısında olan;
- ⊗ Tüketici haklarının yerleştirilmesi ve korunmasının; tüketicilerin birliği ve ortak hareket etmeleriyle sağlanabileceğine inanan kişi **bilinçli tüketici**dir.

6. BİR ÜRÜNÜN YOLCULUĞU

Satın aldığımız bir ürün elimize geçene kadar olan yolculuğunu görünüşten **çok uzun ve zahmetli**dir.

Bir ürün **3 temel aşamada** bize kadar ulaşır.

- ⊗ Üretim ⊗ Dağıtım ⊗ Tüketim

⊗ **Üretim:** Ürünlerin elde edilmesi için yapılan bütün faaliyetlere **üretim** denir. Her ürünün üretim şekli farklıdır. **Bitkiler** için tarla, bağ, bahçeler; **sanayi** ürünleri için fabrikalar üretim yerleridir.

Dondurmanın üretimini inceleyelim:

- ⊗ **I.** Dondurmanın hikâyesi **otlaklarda** başlar, inekler yedikleri otlardan **süt üretirler**.
- ⊗ **II.** İneklerden süt sağma makineleriyle sağılan sütler **kaplara konulur** ve dondurma şirketinin kamyonu tarafından **çiftlikten alınır**.
- ⊗ **III.** Kamyonlar fabrikaya ulaştığında süt depoya pompalanır ve kullanılabildiği kadar +3 derece sıcaklıkta **saklanır**.
- ⊗ **IV.** Depolanan sütler **mikser** denen karıştırıcı makineye alınır. Süt kaymağı, yumurta sarısı ve şekerin ilk bulunduğu yer burasıdır.
- ⊗ **V.** Büyük kaplarda belirli bir dereceye kadar kaynatılan süt **mikrop ve bakterilerden** arındırılır. Bu işleme **pastörize etmek** denir.
- ⊗ **VI.** Karışım, gerekli eklemeler yapıldıktan bir süre sonra **donduruculara pompalanır**.
- ⊗ **VII.** Dondurmanın çeşidine göre içine meyve, çikolata, kuruyemiş parçacıkları atılır. Çeşitli **soslar eklenir**.
- ⊗ **VIII.** Dondurmalar **paketlenir** ve – 23 derecede dondurulur.
- ⊗ **IX.** Dondurma kapları **kamyonlara yüklenir**.
- ⊗ **X.** Kamyonlardaki dondurmalar **satışın yapılacağı** bakkal, market, pastane gibi yerlerdeki **tezgâhlara konur** ve müşterisini bekler.
- ⊗ **XI.** Ve sonunda dondurma çocuklar ve **müşteriler** tarafından **satın alınır** ve afiyetle yalanır.

⊗ **Dağıtım:** Üretilen mal ve hizmetlerin tüketicilere ulaştırılmasına **dağıtım** deriz. Ürünler uçak, kamyon, tren, gemi gibi vasıtalarla tüketicisiyle buluşmaya doğru yola çıkarlar.

⊗ **Tüketim:** Üretilen mal ve hizmetin müşteriler tarafından satın alınmasına **tüketim** deriz. Bakkal, market, manav, kasap, mağaza, alışveriş merkezleri vb. yerlerde ürünler müşterilere sunulur.

7. İHTİYAÇLAR VE MESLEKLER

Meslek, bir kimsenin geçimini sağlamak için sürekli yaptığı işidir.

İnsanda bitmek bilmeyen **istekler**, karşılanması pek mümkün olmayan **ihtiyaçlar** vardır. İhtiyaç ve isteklerimiz **çok fazladır**.

Bir insanın bütün ihtiyaçlarını **kendi kendine** karşılaması imkânsızdır. Örneğin ekmeğe ihtiyacı olan bir insanın önce tarlaya buğday ekmesi, sonra zamanı gelince onu biçmesi ve harman yapması, daha sonra da buğdayları öğütüp unundan hamur yapıp fırında pişirmesi gerekir.

İnsanlar çeşitli ihtiyaçlarını **kendi başına karşılayamadığı, başkalarına ihtiyaç duyduğu** için çok sayıda **meslek** ortaya çıkmıştır.

Eğitim, sağlık, adalet, ulaşım, beslenme, barınma ve giyinme bu ihtiyaçlardandır.

Zaman içerisinde bu mesleklerde değişiklik olmuş bazıları da kaybolmuştur. Örneğin, eskiden taşıma aracı olarak at kullanılırdı ve bundan dolayı nalbantlar çok yaygındı. şimdi otomobiller yaygın olarak kullanıldığı için oto tamirciliğinin bir meslek olarak ortaya çıkmamasına yol açmıştır.

Teknolojinin gelişmesiyle birçok **yeni meslek** türü ortaya çıkmıştır. İnternet sitesi yöneticiliği, elektronik eşya servisleri, çeşitli hastalıkları teşhis etmek için röntgen ve MR çeken uzmanlar, televizyon programcılığı günümüzün modern mesleklerinden bazılarıdır.

5. Ünite: İYİKİVAR!

1. TEKNOLOJİK ÜRÜNLER

Soru: Dedelerimizin, nenelerimizin çocukluk yıllarındaki yaşamları mı yoksa torunları olan bizlerin mi hayat şartları daha kolay ve rahattır?

Cevap: Geçmişten günümüze birçok eşya birçok ürün değişmiştir, gelişmiştir.

Aile büyüklerimizin çocukluk yıllarındaki yaşam şartları bizimkine göre daha zormuş.

Günümüzde birçok teknolojik ürün kullanıyoruz ve bu **teknolojik ürünler hayatımızı kolaylaştırır.**

Bizim yaşam şartlarımız aile büyüklerimizin çocukluk yıllarına göre daha kolay ve daha rahattır.

Bunun en önemli nedeni ise günümüzde daha çok teknolojik ürünler kullanılmasıdır.

Soru: Teknoloji ne demektir? Teknoloji denildiği zaman neleri düşünmeliyiz?

Cevap:

-Teknoloji, işlerimizi daha kolay, daha hızlı yapabilmek için kullandığımız araçlar, aletler ve bunları üretmek için bize yardımcı olan bilgiler ve yöntemlerdir.

-Bir hammaddenin işlenerek insanların faydalanacağı hale getirilmesi ile ilgili bilgilerin ve becerilerin tümüne teknoloji deriz.

Teknoloji, tüm maddeleri insanlara daha çok faydalı olacak şekilde bilmek demektir.

Teknoloji, hammadde kullanarak her zaman daha yeni daha hızlı daha sağlam ürün üretmektir.

Teknoloji, yeni icatlar yapmak, yeni buluşlar yapmaktır.

Teknoloji, insanların hayatını kolaylaştırmak için üretilmesi gereken ürünleri tasarlamaktır.

Teknoloji, tasarlanan ürünleri en güzel ve en uygun yöntemle üretmektir.

Teknoloji, yenilik demektir, icatlar yapmak demektir, en iyi ürünler yapmak için çalışmak demektir.

Teknoloji, bir ürünün her zaman daha iyisi daha sağlamı daha hızlısı olabileceğini düşünmek ve bunu gerçekleştirmek için yeni bilgiler yeni yöntemler üretmektir.

Teknoloji, bilgidir, bilimdir, merak etmektir, hiç düşünülmeyen ürünler tasarlamak icat etmek demektir.

Soru: Teknolojik ürünler denildiğinde ne anlamalıyız?

Cevap: Teknoloji kullanılarak üretilen aletler, araçlar, gereçler, makineler teknolojik üründür. Gün içerisinde birçok teknolojik alet kullanırız. Evlerde, okullarda, iş yerlerinde, tarlada, yollarda, hastanelerde, fabrikalarda, hayatımızın her alanında teknolojik ürünler kullanırız.

Kullanım alanlarına göre teknolojik ürünler

1-Eğitim İçin Teknoloji:

Günümüzde eğitim yapılan sınıflarda: *bilgisayar, projeksiyon cihazı, akıllı tahta, mikroskop, televizyon, tepegöz* gibi teknolojik araçlar kullanılmaktadır.

Projeksiyon cihazı

Mikroskop

Akıllı tahta

Bilgisayar

Tepegöz

2-Ev İşleri İçin Teknoloji:

Evimiz içinde mutfağımızdan odamıza her yerde bir çok teknolojik alet kullanırız.

Mutfakta; *buzdolabı, bulaşık makinesi, tost makinesi, mutfak robotu, aspiratör, fırın, mikser*

Oturma odamızda; *Televizyon, klima, bilgisayar, tablet, radyo, ev sinema sistemleri*

Banyoda; *çamaşır makinesi, saç kurutma makinesi, elektrikli traş makinesi*

Ev işlerinde; *ütü, elektrikli süpürge*

3-Sağlık İçin Teknoloji:

Doktorların teşhislerinde ve tedavilerinde yardımcı olan teknolojik ürünler şunlardır;

Stetoskop, tansiyon ölçme aleti, röntgen cihazları, ultrason cihazları, MR cihazları, lazer aletleri, şeker ölçüm cihazı, mikroskop, tomografi, diyaliz cihazı, işitme cihazı

MR cihazı

İşitme cihazı

Şeker ölçüm cihazı

Ultrason cihazı

Stetoskop

4-Ulaşım İçin Teknoloji:

Daha rahat ve daha hızlı ulaşım için *uçaklar, trenler, gemiler, yatlar, otobüsler, otomobiller* icat edilmiştir. Bu araçlar sürekli geliştirilerek daha yeni ulaşım araçları daha iyi ulaşım araçları üretilmektedir. İnsanlar ulaşımında kullanılmak üzere birçok motorlu araç üretir.

5-İletişim İçin Teknoloji:

İletişim demek haberleşme demektir. Günümüzde insanlar birbirleriyle iletişim kurmak için: *cep telefonları, telgraf, faks, internet, radyo, televizyon yayınları, görüntülü konuşma yapabilen cep telefonları, bilgisayar* gibi ürünleri kullanır.

6-Üretim İçin Teknoloji:

Sanayi tesislerinde, tarım alanlarında, fabrikalarda, işyerlerinde daha hızlı ve daha kolay üretim yapılması için :*sanayi robotları, vinçler, traktörler, biçerdöverler, süt sağma makineleri* gibi pek çok teknolojik ürün kullanılır.

2-TEKNOLOJİ GELİŞİYOR

İcat: Daha önce hiç bilinmeyen bir şeyin yeni ve benzersiz bir biçimde bulunmasıdır.

Mucitler, insanların hayatlarını kolaylaştırmak ve ihtiyaçlarını gidermek için yeni ürünler ortaya koyarlar.Bunlara icat (buluş) deriz. **Mucitler, icat yapan insanlardır.**

İcatlar **ya bir sorundan ya meraktan ya da bir düşünce ürünü olarak** ortaya çıkarlar. **İhtiyaçlar icatların sebebidir.** İnsanlar neye ihtiyaç duymuşlarsa onu icat etmişlerdir.

Mucitlerin buluşları zaman içinde insanların ihtiyaçlarına ve isteklerine göre değişir.

Günümüzde insanlar daha çok elektrikle çalışan ürünlere ihtiyaç duyduğu için günümüzdeki icatlar daha çok elektronik ürünlerdir.

Günlük hayatımızda kullandığımız birçok teknolojik ürün zaman içinde gelişerek bugünkü şekillerine ulaşmıştır.

İcatlar teknolojiyi geliştirmiş, gelişen teknoloji ile birlikte yepyeni ürünler icat edilmiştir.

Aşağıdaki teknolojik ürünlerin önceki ve günümüzdeki hallerini inceleyelim.

 <p>İlk çamaşır makinesi</p>		 <p>İlk cep telefonu</p>	
 <p>İlk buzdolabı</p>		 <p>İlk televizyonlardan</p>	
 <p>İlk bilgisayarlar</p>		 <p>İlk motosiklet</p>	
 <p>İlk ütülerden biri</p>		 <p>İlk uçak</p>	

3- TEKNOLOJİ HAYATIMIZDA NELERİ DEĞİŞTİRDİ?

İcatların, buluşların ve teknolojik araçların daha iyisinin üretilmesi günlük hayatımızda, alışkanlıklarımızda, kültürümüzde, gelenek ve göreneklerimizde bazı değişikliklere sebep olmuştur.

1-Televizyon izleme bağımlılığı artmış ve bunun sonucunda insanlar komşularını, akrabalarını daha az ziyaret etmeye başlamıştır yani misafirlikler azalmıştır.

2-Eski zamanlarda insanların yolculukları çok uzun sürede olurmuş ama **günümüzde en uzak mesafelere bile çok kısa sürede yolculuk yapabiliyoruz.**

3-Mektup kullanımı azalmıştır çünkü insanlar birbirleriyle internetten veya cep telefonundan çok rahat ve görüntülü şekilde iletişim kurabiliyor.

4-Günümüzde köylüler traktör ve gelişmiş tarım aletlerini kullanmaktadır. Bunun sonucunda işleri daha hızlı bitiyor ve daha çok ürün üretiyor.

5-Teknolojinin gelişmesiyle birlikte alışveriş yapmak çok kolaylaşmıştır. İnsanlar alışveriş için evden interneti kullanarak istediği ürünü evine getirtiyor.

6-Bilgisayar ve cep telefonu oyunlarına kendini kaptıran çocuklar sokaklarda arkadaşlarıyla oyun oynamayı bıraktılar. Bunun sonucu **arkadaşlık ilişkileri zayıfladı.**

7-Teknolojinin gelişmesiyle birlikte insanların hayatı kameralarla izlenir hale geldi. **Artık her binanın önünde her araçta kameralar var ve sürekli hayattaki olayları kaydediyor.**Bu şekilde hırsızları yakalamak daha kolaylaşmıştır.

8-Teknolojinin gelişmesi ile birlikte birçok ölümcül hastalığın tedavisi yapılmaktadır. Bunun sonucunda hastalıktan dolayı gerçekleşen insan ölümleri azalmıştır.

9-Günümüzde insanlar daha çok plastik ve yapay eşyalar kullanmaktadır. Bunun sonucunda **doğamız daha hızlı ve daha çok kirlenmektedir.**

10-Teknolojinin gelişmesiyle daha çok insanın ölümüne sebep olan silahlar üretilmiştir. Bu silahların kullanılması sonucu milyonlarca insan savaşlarda ölmüştür.

11-Büyüklerimizin eski dönemlerde kullandığı bir çok ürün günümüzde kullanılmamaktadır. **Bunun sonucunda birçok geleneksel el sanatları ürünü artık üretilmiyor.**

4- ZAMANIN ÖLÇÜLMESİ

İnsanlar daima zamanı ölçmek ve zamanı planlamak istemişlerdir.

Eski çağlardan beri birçok takvim ve saat icat etmişler ve geliştirmişlerdir.

Saati kullanarak gün içindeki zamanı parçalara ayırıp numaralandırmışlardır.

Takvimleri kullanarak ise yılları, ayları, haftaları parçalara ayırmışlar ve isimlendirmişlerdir.

İnsanların Kullandıkları Saat Türleri

1- Güneş Saati

Günümüzden 5000 yıl önce Mısırlılar toprağın üzerine diktikleri çubukların gölgesinin uzunluğunu ölçerek ilk Güneş Saatini kullanmışlardır. Gölgenin düştüğü yere sayılar yazılmıştır bu şekilde gündüzleri saatin kaç olduğu belirlenmiştir. Güneş saatleri olumsuz özelliği ise geceleri ve bulutlu günlerde saati göstermemesidir.

2-Su Saatleri

Güneş saatlerinin geceleri ve bulutlu günlerde kullanılamaması sebebiyle insanlar su saatini icat etmiştir. Günümüzden 4000 yıl önce ilk su saatleri Çinliler ve Mısırlılar tarafından kullanılmıştır.

Su saati tam bir günde yani 24 saatte boşalan bir su kabından yapılmıştır. Küçük delikleri olan taştan kaba su doldurulur ve bu kaptan su düzenli şekilde damlar. Kabin içindeki su azaldıkça kabin içindeki sayıların görülmesiyle saatin kaç olduğu anlaşılırdı.

3-Kum Saatleri

Kum saati ortasından birbirine bağı eşit iki ayrı bölümden oluşan cam bir kaptır. Bu kabın bir bölümünde çok ince kum vardır. Cam kap ters çevrildiğinde kum dolu bölüm üste gelir ve buradaki kum belirli bir zaman dilimi içinde aşağıdaki bölüme boşalır. Bazı kum saatleri bir saatlik, bazıları yarım saatlik zamanı belirtirdi.

4-Mekanik Saatler

1500 yılında Almanya'daki bir saatçi madeni parçaları birleştirerek ilk cep saatini yapmıştır.

Ardından 1930'lu yıllarda kol saatleri üreilmeye başlanmıştır

5-Dijital Saatler

1970 yılında Japonya'da Seiko adındaki saat üreten fabrikada ilk LCD ekranlı elektronik kol saati üretilmiştir.

Günümüzde 25 yıl hiç pil değiştirmeden çalışan elektronik saatler vardır.

5- GÜNÜMÜZDE KULLANILAN TAKVİM ÇEŞİTLERİ

Takvim, zamanı günlere, aylara, yıllara bölen çizelgedir.

1-Güneş Takvimi

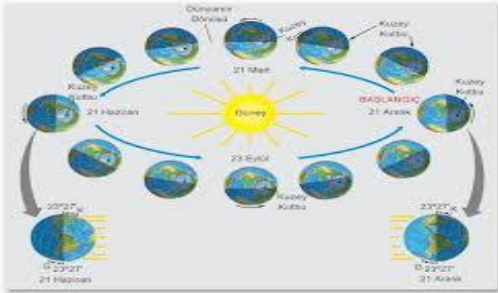
Güneş takvimi, Dünya'nın Güneş etrafında bir tam dönüşüne göre düzenlenmiştir.

Dünya, güneş etrafındaki tam dönüşünü 365 gün ve 6 saatte tamamlar ve bir yıl oluşur.

1 Yıl = 12 Ay = 365 gün

Güneş takvimini ilk olarak Mısırlılar kullanmıştır.

On iki hayvanlı takvim, Miladi takvim ve Rumi takvim Güneş takvimlerine örnektir.

2-Ay Takvimi

Ay takvimi, Ay'ın Dünya etrafında yılda on iki kez dönmesine göre düzenlenmiştir.

Ay Dünya'nın etrafındaki tam dönüşünü 29,5 (yirmi dokuz gün altı saat) günde tamamlar ve bir ay oluşur

1 Yıl = 12 Ay (1 ay 29,5 gün) = 354 gün

Ay takvimini ilk olarak Sümerliler kullanmıştır.

Hicri takvim, Ay takvimlerine örnektir.

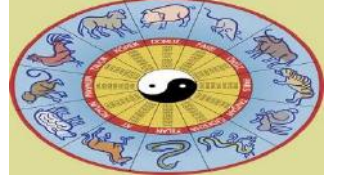
6-GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRKLERİN KULLANDIĞI TAKVİM TÜRLERİ

1-On İki Hayvanlı Türk Takvimi

Türklerin kullandığı en eski takvim 12 hayvanlı takvimdir.

Her ayın ismi bir hayvan ismiyle belirtilmiştir.

12 hayvanlı takvim güneşin hareketine göre düzenlenmiş takvimdir.

2-Hicri Takvim

Hicri takvimin başlangıcı Hazreti Muhammed'in Mekke'den Medine'ye hicret ettiği tarih olan 622 yılıdır. Hicri takvim ayın hareketine göre düzenlenmiş bir takvimdir.

Günümüzde Ramazan ayının günleri, dini bayramlar günlerinin tarihi, kutsal gün ve gecelerin tarihleri hicri takvime göre belirlenir.

3-Rumi Takvim

Osmanlı Devleti döneminde devlet işlerinde bu takvim kullanılmıştır.

4-Miladi Takvim

Dünyada en fazla kullanılan takvim miladi takvimdir.

Miladi takvimin başlangıç yılı yani sıfır yılı olarak Hz. İsa'nın doğduğu yılı olarak kabul edilir. **Miladi takvimde dünyanın güneş etrafındaki dönüşü esas alınır.**

Miladi takvimde 12 ay ve 365 gün vardır.

Türkiye Cumhuriyeti 1926 yılında Miladi takvimi kullanmaya başlamıştır.

7- TEKNOLOJİYİ DOĞRU KULLANALIM

Mucitler, insanların ihtiyaçlarına göre icat yaparlar. Bizde mucitler gibi icatlar yapabiliriz.

İcat yapmak, yeni bir ürün tasarlamak için şunları yapmalıyız:

1-**Hangi ihtiyaca yönelik bir ürün tasarlayacağımıza karar vermeliyiz.**

2-**Çeşitli araştırmalar yaparak tasarladığımız ürünü yaparken kullanacağımız kaynakları ve malzemeleri hazırlamalıyız.**

3-**Hazırladığımız malzemelerle üretim yapabilmek için bir çalışma ortamı ve çalışma planı hazırlamalıyız.**

4-**Çalışmamız sırasında gerekirse büyüklerimizden veya öğretmenimizden yardım alabiliriz.**

5-**Bilgilerimizi ve emeklerimizi birleştirerek yeni ürünü ortaya çıkarmalıyız.**

8-TEKNOLOJİK ÜRÜNLERİN OLUMSUZ ETKİLERİ

Teknolojik ürünlerin amacına uygun kullanılmadığı durumlarda insanların ruh ve beden sağlığı olumsuz etkilenebilir.

Televizyonda izlenen bazı olumsuz yayınlar özellikle çocukların ruh sağlığını olumsuz etkiler. Çok fazla televizyon veya bilgisayar başında kalmak **göz sağlığımızı, kulak sağlığımızı ve aile içi iletişimimizi** bozabilir.

*Gereğinden fazla TV izlemek, bilgisayar kullanmak ve cep telefonu ile oyun oynamak **uykusuzluğa ve kötü alışkanlıklara** sebep olur.*

Televizyon, bilgisayar ve cep telefonlarını belirli bir süre kullanmalıyız.

Günde iki saatten fazla televizyon veya bilgisayar ekranının başında kalmamalıyız.

Uzun süre televizyon ve bilgisayar başında kalmamız sonucunda *beden sağlığımız bozulabilir, boynumuz ve belimiz ağrır, gözlerimiz kızarır, oturma şeklimizden dolayı kamburlaşabiliriz.*

Sürekli ekran başında kalan ve bu şekilde yemek yiyen insanlarda aşırı kilo olur ve şişmanlığa bağlı birçok hastalık ortaya çıkabilir.

9-TEKNOLOJİNİN ÇEVREYE ETKİLERİ

Teknolojik ürünlerin yanlış kullanılması sebebiyle çevremiz kirlenir.

Daha fazla teknolojik ürün üretebilmek için *fabrikalar daha çok çalışır bunun sonucunda havaya daha çok kirli hava karışır, fabrikalardan çıkan kirli sıvılar suları daha çok kirletir, fabrika atıkları daha çok toprağa karışır ve toprağı daha çok kirletir.*

Fabrikalardaki atıkları doğaya karışmadan engellenmelidir.

Çevremizi korumak için daha çok geri dönüşümlü ürün kullanmalıyız.

6.Ünite:HEP BİRLİKTE

SOSYAL GRUPLAR

İnsanlar topluluklar halinde yaşarlar. Çünkü birbirlerine ihtiyaç duyarlar.

Hiçbir insan tek başına dağlarda, mağaralarda veya kimsenin yaşamadığı yerlerde yaşayamaz.

İnsanlar yaşamlarını daha rahat sürdürebilmek için eğlenme, dinlenme, gezme, spor yapma gibi ihtiyaçlara gerek duyarlar.

İnsanların ihtiyaçlarını karşılamak için oluşturdukları topluluğa SOSYAL GRUP deriz.

Çevremizdeki sosyal gruplara örnekler verelim:

Futbol takımımız, halk oyunu ekibimiz, teneffüslerde oyun oynadığımız arkadaş grubumuz, beraber sinemaya gittiğimiz arkadaş grubumuz, resim kursundaki grubumuz, pikniğe gittiğimiz arkadaş grubumuz, sınıfımız, ailemiz.

Sosyal Grupların Ortak Özellikleri

Çevremizdeki sosyal grupların ve bu grupları oluşturan insanların bazı ortak özellikleri vardır:

1-Bir sosyal grubun en az iki üyesi vardır.

2-Grubu oluşturan bireylerin ortak bir amacı vardır.

Bazı gruplar amaçlarını gerçekleştirdiğinde kendiliğinden dağılır, sona erer.

3-Grubu oluşturan bireyler ortak bir duygularla hareket ederler.

4- Grubu oluşturan bireylerin ortak ihtiyaçları ve ortak ilgileri vardır.

5-Grup üyeleri arasında iş bölümü vardır.

6-Her grubun kendine özgü kuralları vardır.

Grupların kuralları grup üyelerinin ortak kararı ile değiştirilebilir

7-Sosyal gruplar kısa süreli olabildiği gibi uzun süreli de olabilir.

8-Bir grubun üyesi başka bir grubun üyesi de olabilir.

AİLE

Bir erkek ve kadının anlaşarak evlenmesiyle aile oluşur.

Aile anne, baba ve çocuklardan oluşan yapıdır.

Aile, toplumun temelidir, toplumun merkezidir.

Toplum içindeki en yaygın sosyal grup ailedir.

Aile çocukların ilk eğitimini aldığı yerdir.

Düzenli bir aile hayatına sahip olmak çocuklar için çok önemlidir.

Aile içinde karşılıklı anlayış, hoşgörü ve işbirliği vardır.

Aileler ne kadar düzenli ve sağlam olursa toplumda o kadar düzenli ve sağlam olur.

Toplumun huzur ve güveninin temeli; aile içindeki sevgi, saygı ve hoşgördür.

TOPLUM İÇİNDE DAYANIŞMA

Dayanışma bir topluluğu oluşturanların duygu, düşünce ve ortak çıkarlarda birbirlerine karşılıklı bağlanması demektir.

Dayanışma, yardımlaşmak demektir.

Dayanışma, işbirliği yapmak demektir.

Toplum içindeki insanların birbirleriyle yardımlaşma ve dayanışma içinde olması gerekir.

İyi ve kötü günlerde dayanışma içinde olmak toplum içindeki uyumu ve düzeni arttırır.

Milletimiz , Kurtuluş Savaşı yıllarında birlik, beraberlik ve dayanışma içinde olarak düşmanlarımızı yurdumuzdan geri göndermeyi başarmıştır.

SOSYAL KURUMLAR

Toplumda dayanışmayı sağlamak, insanların çeşitli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla oluşturulan gruplara KURUM deriz.

Kurumlar ikiye ayrılır.

1-Resmi Kurumlar

2- Sivil Toplum Kuruluşları

1-RESMİ KURUMLAR

Devlet tarafından oluşturulan kurumlara Resmi Kurum deriz.

- Resmi kurumlar *devlet tarafından toplumun belirli bir ihtiyacını karşılamak için kurulur.*
- Resmi kurumlar kamu hizmeti yürütür yani tüm toplumun ihtiyaçlarını karşılar.
- Resmi kurumlardaki görevlileri devlet görevlendirir.
- Resmi kurumlarda çalışanlar ücret alırlar. Resmi kurum çalışanlarının maaşını devlet öder.
- Resmi kurumlar yasalara göre işler. Her kurumun kendisine özgü yasası kuralları vardır.

Resmi kurumlarımız şunlardır:

Okullar	Milli Eğitim Bakanlığı	Hastaneler	Sağlık Bakanlığı
Polis Karakolları	Jandarma Karakolları	Belediyeler	Sağlık Ocakları
Devlet Su İşleri	Emniyet Müdürlükleri	Kara Yolları Müdürlüğü	TRT
Adliyeler	Vergi Daireleri	Nüfus Müdürlükleri	İtfaiye
Çocuk Esingeme Kurumu		Sosyal Güvenlik Kurumu	

2- SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

Toplumdaki çeşitli sorunları halka bildirmek, çözüm önerilerinde bulunmak ve bunların çözümünü için gönüllü çalışan kişilerin oluşturduğu gruplara **Sivil Toplum Kuruluşu** veya **Sivil Toplum Örgütü** deriz.

- Sivil toplum örgütleri, toplumdaki bir ihtiyacı karşılamak için gönüllü insanlar tarafından kurulur.

- **Sivil toplum örgütleri, dernek, sendika, oda, kulüp gibi isimlerle kurulur.**
- Sivil toplum örgütleri, **hiçbir maddi çıkar gözetmeden** yardıma ihtiyacı olanların ihtiyaçlarını gidermek için çalışırlar.
- Sivil toplum örgütlerinde **çalışanlar gönüllü olarak çalışırlar ve ücret almazlar.**
- Sivil toplum örgütleri, **toplum içinde sevgi, saygı, hoşgörü ve dayanışmayı güçlendirirler.**
- Sivil toplum örgütleri, **çalışmalarında gönüllü kişilerden aldıkları bağışları kullanırlar.**
- Sivil toplum örgütleri, **devlet kurumlarına yardımcı olurlar.**

Ülkemizde farklı alanlarda çalışmalar yapan sivil toplum örgütleri şunlardır:

Eğitim Alanında Çalışan Sivil Toplum Örgütleri	Türkiye Eğitim Gönülleri Vakfı (TEGV)	Türk Eğitim Vakfı (TEV)	Çağdaş Yaşamı Destekleme Vakfı (ÇYDD)	Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV)
--	---	---------------------------	---	----------------------------------

Sağlık Alanında Çalışan Sivil Toplum Örgütleri	Lösemili Çocuklar Vakfı (LÖSEV)	Türk Kalp Vakfı (TKV)	Türk Böbrek Vakfı (TBV)	Yeşilay	Kızılay
--	-----------------------------------	-------------------------	---------------------------	---------	---------

Çevre ve Doğa Alanında Çalışan Sivil Toplum Örgütleri	Türkiye Erozyonla Mücadele ve Ağaçlandırma Vakfı (TEMA)	Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD)	Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı (ÇEKÜL)	Deniz Temiz Derneği
---	---	--------------------------------------	---	---------------------

Sosyal Alanında Çalışan Sivil Toplum Örgütleri	Arama Kurtarma Derneği (AKUT)	Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı (SYDV)	Türk Hava Kurumu (THK)	Mehmetçik Vakfı	Kızılay
--	---------------------------------	--	------------------------	-----------------	---------

OKULUMUZDAKİ SOSYAL HAYAT

Okul öğrencileri hayata hazırlayan en önemli kurumdur.

Okullarda sadece dersler değil sosyal etkinliklere de yer verilir.

Okullarda öğrencilerin hem eğlendikleri hem yeni şeyler öğrendikleri eğitsel kulüpler kurulur.

Okullarımızda öğrencilerin üye oldukları başlıca eğitsel kulüpler şunlardır:

1-Müzik Kulübü	2-Resim Kulübü	3-Halk Oyunları Kulübü
4-İzcilik Kulübü	5-Gezi Kulübü	6-Tiyatro Kulübü
7-Çevre Koruma Kulübü	8-Satranç Kulübü	9-Hayvanları Koruma
10-Spor Kulübü	11-Bilim ve Teknoloji Kulübü	12-Kızılay Kulübü
13-Yeşilay Kulübü	14-Sağlık ve Temizlik Kulübü	15-Bilinçli Tüketici
16-Kültür Edebiyat Kulübü	7-Sivil Savunma Kulübü	18-Çocuk Hakları Kulübü

Eğitsel kulüp seçiminde öğrenciler ilgilerine ve yeteneklerine uygun kulüpleri seçmelidir.

Eğitsel Kulüplerinin Faydaları:

- **Eğitsel Kulüpler**, öğrencilerin karar verme ve işbirliği içinde çalışabilme becerilerini geliştirir.
- **Eğitsel Kulüpler**, öğrencileri hayata hazırlar, öğrencilerin sosyal ilişki kurma yeteneklerini geliştirir, emeğe saygı duymayı öğretir.
- **Eğitsel Kulüpler**, öğrencilere boş zamanlarını etkin şekilde değerlendirme fırsatı verir.

Eğitsel kulüp çalışmalarına katılan öğrenciler:

- 1-Kişiliğinin ve yeteneklerinin farkına varabilir.**
- 2-Planlı ve programlı çalışma alışkanlığı kazanır.**
- 3-Bireysel girişimlerde bulunmaya cesaret eder.**
- 4-Kendisine olan güveni artar.**
- 5-Çevresine olan güveni artar.**
- 6-Başka insanların düşüncelerini dikkatle dinleme alışkanlığı kazanır.**
- 7-Farklı duygu ve düşüncelere hoşgörülü davranma alışkanlığı kazanır.**
- 8-Sorumluluk duygusu kazanır** ve sorumluluklarını yerine getirme alışkanlığı kazanır.
- 9-Proje geliştirmeyi öğrenir ve özgün eserler ortaya koymaya çalışır.**
- 10-Boş zamanlarını kendisi, ailesi ve çevresi için yararlı işlerle değerlendirir.**

Okullarımızda eğitsel kulüpler dışında birçok etkinlik düzenlenir.

Bu etkinlikler öğrencilerin sosyal hayattaki bilgi ve becerilerini geliştirmeye yardımcı olur.

Geziler, Yarışmalar, İzcilik Çalışmaları, Halk Oyunu Gösterileri, Okul Gazetesi Çıkarma, Tiyatro Gösterileri, Resim Sergileri, Kermes Çalışmaları, öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkı sağlar.